

De mooiste dijk van Nederland



50 jaar vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen

Colofon

Tekst: Hilly Appel

Opmaak: Nico van Kessel

Corrector: Kees van der Wiel

Selectie foto's: Henk Visser

Met medewerking van: John Heemskerk, Rik Wouters, Jos Henderik

Foto's: Ger Loeffen, Cyril Liebrand en fotoarchief VLB

Uitgave: vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen (VLB)

Jaar van uitgifte: 2025, ter gelegenheid van vijftigjarig bestaan VLB

Copyrights: VLB

Druk: Drukwerkdeal.nl

Geïnterviewden:

- Aaltjen Grotenhuis ten Harkel
- Bert Statema
- Egi Artz
- Henk Visser
- Henry Artz
- John Heemskerk
- Jos Henderik
- John Leenders
- Mary Heemskerk
- Michiel Jansen
- Nico van Kessel
- Paul Deneer
- Rik Wouters
- Rosanne Nijssen

Copyrights: VLB

Inhoudsopgave

Voorwoord voorzitter VLB	5
Voorwoord burgemeester Bergman	6
1. Het begin	7
2. De eerste jaren	8
3. VLB-voorzitters	10
3.1 Frans Gruwèl	10
3.2 Ton Hijmans (een intermezzo)	11
3.3 Nico van Kessel	11
3.4 John Leenders	13
3.5 Henk Visser	14
4. Knotten en snoeien	15
4.1 Wilgen, hoogstamfruit en vlechtheffen	15
4.2 De gebroeders Artz	16
4.3 Verslag van een werkdag	17
5. Educatie	19
5.1 William over het Dijkmagazijn	19
5.2 Het opvoeden van de medemens	19
5.3 Stagiairs	21
5.4 'Afstand tot de arbeidsmarkt'	21
6. Beïnvloeding van het beleid	22
6.1 Activisme	22
6.2 Milieudelicten en andere bedreigingen van de natuur	22
7. Werklocaties	26
7.1 Graftombe Het Tempeltje	26
7.2 Het Roodslag	26
7.3 Het Heuvepark	27
7.4 De Dijk	28
7.5 Het ARN-terrein	29
7.6 Doddendaal	30
7.7 Het Weurtsche Straatje	31
7.8 De Oude Wetering	31
7.9 Ronde Schoenaker – Van Heemstraweg	33
7.10 En meer ...	33
8. Huisvesting VLB	34
8.1 Een eigen plek	34
8.2 De hooiberg	34
8.3 De werf blijft groeien	35
8.4 Een kantine	36
8.5 De boktor	36
9 Vogels	38

10. De vrijwilligers	39
10.1 Wat VLB voor vrijwilligers kan betekenen	39
10.2 Een dip	40
10.3 Gesubsidieerde banen	40
10.4 De zaterdagploeg	41
10.5 Het werk op de werf	41
10.6 Veiligheid	43
11 Financiën	45
11.1 Voor niets gaat de zon op	45
11.2 VLB gaat groeien	45
11.3 Hoe staan we er nu voor?	45
11.4 De financiële toekomst van VLB	46
12 De toekomst	47
12.1 Nieuwe ontwikkelingen	47
12.2 Doelen en uitgangspunten	47
12.3 Wensen voor de toekomst	48
12.4 Kennis doorgeven	48
12.5 Een nieuwe start?	49
Bijlagen	50
B1. Bestuursleden VLB 1975-2025	50
B2. Lijst met bijzondere plantensoorten op de Dijk	50
B3. Samenwerkingspartners in 2024-2025	51
B4. Samenwerkingspartners door de jaren heen	51
B5. Donaties en giften	52

Voorwoord voorzitter VLB

In 2025 is het precies 50 jaar geleden dat een groep mensen uit de Meerkoetlaan in Beuningen mee wilde praten met de gemeente over de groene inrichting van hun nieuwbouwwijk. Dat was het begin van de vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen (VLB).

In de loop der jaren hebben honderden vrijwilligers hun handen uit de mouwen gestoken om in de kerkdorpen van de Gemeente Beuningen karakteristieke groenelementen te onderhouden zoals dijkhellingen, meidoornhagen, knotwilgen, hoogstamfruitbomen, bospercelen en parken.

Dat de vereniging na al die jaren nog steeds bestaat is bijzonder. De inzet van heel veel vrijwilligers en de ondersteuning door leden, donateurs, fondsen en subsidiegevers heeft de vereniging door de jaren heen een vaste basis gegeven. Sterker nog: geleidelijk zijn de activiteiten sterk uitgebreid en zijn er naast werkzaamheden in het buitengebied van Beuningen ook veel activiteiten ontwikkeld op de werf van VLB aan de Reekstraat.

VLB is een vereniging voor het behoud van biodiversiteit in de gemeente Beuningen. Alle activiteiten van de vereniging worden gedaan door vrijwilligers. Het is bijvoorbeeld prachtig om te weten hoe de werkplaatsen en loodsen op de Werf door vrijwilligers zijn gebouwd en door hen worden onderhouden. Dit boek is dus eigenlijk een lofzang op al die vrijwilligers die zich voor langere of korte tijd verbonden hebben aan onze vereniging.

Iedereen is welkom om als vrijwilliger te komen werken. Jong en oud, man of vrouw, werkend en (nog) niet werkend, mensen zonder en met beperkingen. Iedereen kan meedoen en zijn of haar talenten gebruiken.

Omdat er zoveel vrijwilligers zijn (geweest) is het niet mogelijk om iedereen persoonlijk te noemen. Er moest nu eenmaal een selectie worden gemaakt uit 50 jaren materiaal. Maar dit boek is opgedragen aan iedereen die door de jaren heen een bijdrage heeft geleverd.

Naast alle vrijwilligers wil het bestuur met name de voorbereidingscommissie bedanken die dit boek heeft mogelijk gemaakt, degenen die hun foto's ter beschikking hebben gesteld en degenen die een donatie hebben gedaan om de festiviteiten rond het 50-jarig jubileum mogelijk te maken. Achterin worden alle personen en organisaties die hieraan hebben bijgedragen genoemd.

Ik wens u veel leesplezier

Henk Visser

Voorzitter vereniging Vrijwillig
Landschapsbeheer Beuningen

Zomer 2025



Voorwoord burgemeester Bergman

Beste lezer

De kleur groen staat voor nieuw leven. Groen betekent vernieuwing. Het is de kleur van hoop en vrede. Wie zoekt op het internet vindt daar nog veel meer betekenissen. Maar niet alle. Vanaf deze plek geef ik daar graag een aanvulling op. Want in onze gemeente geldt dat groen onlosmakelijk is verbonden met de Vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen (VLB).

Wat vijftig jaar geleden is begonnen als een vroege vorm van participatie is inmiddels uitgegroeid tot een prachtig netwerk van vrijwilligers. In onze vier kernen steken zij regelmatig de handen uit de mouwen om te snoeien, zagen, maaien, harken en nog heel veel meer. Weer of geen weer: mede dankzij deze mensen is Beuningen met recht een mooi plekje.

Het boek dat u nu in handen heeft, zal voor velen een feest van herkenning zijn. Geweldige anekdotes, afgewisseld met mooie foto's en menig bekend gezicht: met veel plezier heb ik gelezen wat VLB allemaal doet en heeft gedaan. Maar dit boek is meer dan dat, veel meer. Want: wist u bijvoorbeeld al dat medio jaren tachtig voor het knotten van wilgen 'bij voorkeur' werden gebruikt: de uitdunzaag of jirizaag, de driehoek beugelzaag en de boombijl?

Ook binnen ons gemeentehuis is de stichting bekend. U leest er verderop in dit boek uitgebreid over. De betrokkenheid van al die harde werkers maakt VLB wat mij betreft extra bijzonder: zij doen veel meer dan alleen het schoffelen van een parkje of het snoeien van een boom. De vrijwilligers staan vaak letterlijk met hun voeten in de klei, omdat zij simpelweg een enorm groot hart hebben als het gaat om het behoud van de natuur en het groen in onze gemeente.

VLB kan altijd extra handen gebruiken. Landschapsbeheer is iets van alle dagen, het hele jaar rond. Hoe mooi zou het zijn als zich inwoners blijven melden die zich met anderen belangeloos in willen zetten voor 'het groene deel' van onze gemeente. Ik zou zeggen: meld u zich aan, juist óók als u zichzelf tot de jongere generatie rekent. De natuur is er namelijk voor iedereen.

We zeggen vaak: Beuningen maken we samen. VLB geeft hier al vijftig jaar letterlijk handen en voeten aan. Dat is wat mij betreft een welverdiende felicitatie waard. Vrijwilligers: bedankt!

Daphne Bergman

Burgemeester gemeente
Beuningen



1. Het begin

Het is 1975. Beuningen is een niet zo groot dorp tussen weilanden en maisvelden. In de komende vijftig jaar zal het uitgroeien tot een “groeikern, c.q. voorstadje van Nijmegen.” Zo staat het nu, in 2025, op Wikipedia.

Maar in 1975 bestaat Wikipedia nog niet en in het dorp Beuningen is net een nieuwe wijk gebouwd, waarin de straten vogelnamen hebben. De huizen zijn al bewoond en nu moet de wijk nog worden aangekleed met bomen en struiken. Een aantal bewoners van de Meerkoetlaan heeft daar wel ideeën over en ze vormen een groep om erover mee te praten. Een groep jonge mensen die houden van natuur en groen, met als enthousiasmerende aanjager Frans Gruwèl.

Dit is het allereerste begin van wat later *Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen* zal worden.

In het tijdschrift *‘De Kampioen’* van de ANWB wordt in 1976 een oproep gedaan om in de wintermaanden als vrijwilliger wilgen te gaan knotten. Dit omdat het reguliere onderhoud ervan niet meer gedaan wordt door diverse betrokkenen (boeren, waterschappen en soms gemeentes en provincies).

Er wordt vanuit verschillende plaatsen in Nederland op de oproep gereageerd. Door het hele land gaan groepen vrijwilligers met zagen en snoeischaren aan de slag. Onder leiding van mentoren van de ANWB pakken ze het achterstallig onderhoud aan.

In de gemeente Beuningen hebben de bewoners van de Meerkoetlaan al eerder opgemerkt dat de knotbomen in Beuningen in slechte staat zijn. Met geleend gereedschap van Staatsbosbeheer en iemands kleine aanhangwagen voegen ze zich bij een ANWB-knotgroep en gaan de natuur in om het Beuningse landschap te onderhouden.



Knotten op de Koningstraat en in het veld eind jaren '70

Rosanne Nijse was er vanaf het begin bij. Ze weet het nog goed:

“Na een paar jaar stopte de ANWB met de begeleiding. Maar in Beuningen gingen we gewoon verder. Op een zondagmiddag, onder het genot van een glas wijn met een aantal leden van de knotgroep, ontstond het idee om als groep door te gaan onder de naam ‘Vrijwillig landschapsbeheer’. We waren trouwens ook actief in de woonwijk.”



Wat ook zeker genoemd moet worden is de heerlijke soep waar Frans altijd voor zorgde in de pauze van de knot-activiteiten. Die soep-traditie is tot op heden bewaard gebleven, al zal het misschien niet meer dezelfde culinaire kwaliteit hebben; Frans was destijds chef-kok op het provinciehuis in Arnhem.



Al 50 jaar soep in het veld

In 1978 wordt de werkgroep een officiële stichting. Vanaf dan is er een bestuur en worden er van de bijeenkomsten notulen gemaakt. Bij de eerste vergadering wordt dit genoteerd:

“Vanaf 2 november 1978 is de “Werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer” overgegaan in een stichting bestaande uit bestuur:

Voorzitter: Frans Gruwèl

Secretariaat: Ivonne Braam

Annie Versteeg

Penningmeester: John van Hemert

Bestuursleden: Peter Versteeg (vice-voorzitter)

Aaltjen Grotenhuis ten Harkel

Wil Loosschilder”

(Uit: notulen bestuursvergadering)

2. De eerste jaren

Aaltjen Grotenhuis ten Harkel kwam in de jaren zeventig in de Patrijslaan in Beuningen wonen.

“Frans Gruwèl was ongeveer een achterbuurman van ons”, vertelt ze. Samen met haar man Bert Statema sluit ze zich aan bij de knotgroep.

“Lekker buiten op de zaterdag.”

Maar Aaltjen doet meer dan knotten op zaterdag. Ze is jarenlang bestuurslid en secretaris van de vereniging.



De gebroeders Artz snoeien aan de Koningstraat



De gebroeders Artz snoeien in de Koningstraat en verbranden het snoeihout. Eind jaren '70 was er nog geen Arbo-wet en nog geen milieuwetgeving

“Ik werkte bij het IVN in Amsterdam met jongerengroepen. Daar waren ook altijd ‘werkkampen’, waarbij in de natuur gewerkt werd. Ik kwam toen ook terecht bij het Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer, het LONL. Zij stimuleerden het dat er provinciale stichtingen voor landschap en natuurbeheer opgericht werden. Ik had dus landelijke contacten wat handig is voor een vereniging als VLB.

Het is belangrijk om verbindingen te zoeken. Je kunt je activiteiten wel publiceren in lokale krantjes maar als

je je krachten bundelt heb je een veel bredere publiciteit. Dat deden we door een landelijke dag in te richten als start van het seizoen. Allemaal tegelijk! Dan krijg je het voor elkaar dat er ook landelijk aandacht voor is.”

De groenprojecten eind jaren '70, in plaats van Excel gewoon met vulpen en papier

De landelijke natuurwerkdag begin november bestaat nog steeds en is voor VLB jaarlijks de start van het snoei- en knotseizoen.

Ook **Bert Statema** had contacten die waardevol waren voor de vereniging. Als raadslid en later wethouder van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu was hij een verbindende schakel met de gemeente. “Maar de grootste verbinder”, zegt Bert, “was de oprichter van VLB, Frans Gruwèl.”

Met hem begint dan ook straks hoofdstuk 3.

Werkgroep ‘Stichting VLB’ is bij de start op nogal wat terreinen actief.

Behalve met knotten en snoeien, houdt de groep zich bezig met voorlichting en educatie, het scherphouden van de overheid, het verzorgen van vogels, het bedenken van straatnamen en zelfs met het schoonmaken van ondergepopte zandbakken.

Hier volgt een overzicht van ‘de activiteiten tot nu toe’, opgetekend in het voorjaar van 1979:

- Het houden van een enquête in ‘de Duivenkamp’ naar de wenselijkheid van verkeersdrempels; deze zullen weldra worden aangelegd.
- Voorstel voor straatnamen in de wijk ‘Tinnegietter-Blankenburg’ afgeleid van bomen welke daar dan als laanbeplanting aangebracht zouden worden. Dit voorstel heeft het overigens niet gehaald. Gekozen werd voor oude beroepen als straatnamen (red.).
- Knotten van een honderdtal bomen met groot achterstallig onderhoud.

- Er wordt getracht met de eigenaren een beheerovereenkomst af te sluiten waarin opgenomen o.a. verplichting tot 10 jaar handhaven bomen(rij).
- Waar nodig wordt getracht in samenwerking met Staatsbosbeheer (SBB) komen tot aanvulling van de rij, ter completering van het beeld.
- Fatsoeneren terrein en sloten rondom graftombe fam. Van het Lindenhout (Het Tempeltje): onkruid verwijderen, struiken snoeien, sloot uitbaggeren en beschoeien, verwijderen hekwerk om het te laten zandstralen e.d..



Het Tempeltje

- ANWB-tentoonstelling over knotwilg naar scholen in de gemeente Beuningen i.v.m. boomfeestdag over het programma waarvan meegedacht is.
- Brief naar college B&W i.v.m. sparen van bomen waarvoor een kapdreiging zou bestaan, ondanks het feit dat het gezonde bomen betrof.
- Voorlichtingsavond over en ledenwerving voor VLB in dorpshuis.
- Autoriteiten activeren tot scherpere controle op stort in uiterwaarden; voordien werden de voorwaarden niet in acht genomen.
- Wintervoeding vogels, actief + organisatie inzameling voer via scholen, verspreiding via Rijkspolitie e.d..
- Maken van nestkastjes (m.n. voor vogels waarvoor de nestgelegenheid beperkt is) door lts'ers e.d. en plaatsen daarvan.
- Deelname aan voorbereidingsgroep stichting Samenlevingsopbouw
- Bewoners 'De Hoeven' assisteren bij inspraak i.v.m. en keuze van groenvoorzieningen en beplantingen.

- Assisteren van groepen elders die van start willen gaan.
- Schoonmaken zandbakken en omgeving, plaatsen borden 'verboden voor honden'.
- Schoonmaakactie in kader 'Schoon Rivierenland' organiseren en mede uitvoeren.
- I.v.m. 'Schoon Rivierenland' tentoonstelling in dorpshuizen Ewijk en Beuningen.

Een van de leden van het eerste uur is **John van Hemert**. De vereniging is nog maar net opgericht als Frans Gruwèl hem vraagt of het penningmeesterschap niet iets voor hem is. John stemt als goedwillende buurman daarin toe. In het begin gaat het om een paar rekeningen per jaar, maar in de loop van de jaren worden de geldstromen groter en wordt het steeds meer werk.

Meermalen leent hij "als penningmeester een bedrag van de burger John van Hemert" (Jaarverslag 2019) En hoewel hij altijd volhoudt dat hij geen echte penningmeester is en er niet echt verstand van heeft, blijft John de taak bijna 45 jaar lang vervullen. Bij zijn feestelijk afscheid kan hij door zijn gezondheidssituatie helaas niet aanwezig zijn. In zijn afwezigheid wordt hij hartelijk bedankt voor zijn geweldige inzet al die jaren. Hij komt nog een tijd wekelijks op de werf koffiedrinken en een shaggie roken. In oktober 2024 overlijdt John.



3. VLB-voorzitters

3.1 Frans Gruwèl

Vanaf het begin tot aan zijn vertrek in 2013 speelt medeoprichter en voorzitter (t/m 2007) Frans Gruwèl een belangrijke rol in de vereniging.

"Ik zag het bord Vrijwillig Landschapsbeheer en was nieuwsgierig, dus nam ik een kijkje op het terrein. Daar liep Frans Gruwèl en die vroeg:

'Wat kom je doen?'

'Nou, ik ben eigenlijk op zoek naar vrijwilligerswerk.'

'O, kom maar mee, kóm maar mee, ik heb nog wel iemand nodig!'"

"Ik ontmoette een man, dat bleek Frans Gruwèl te zijn, en hij heeft me overgehaald om eens bij VLB te komen kijken. Niet veel later zat ik in het bestuur."

Als je mensen spreekt die vóór 2008 met VLB te maken kregen, komt steeds dit soort verhalen voorbij. Met zijn groot enthousiasme weet Frans mensen en groepen mee te krijgen. Onder zijn voorzitterschap haalt VLB vele prijzen, subsidies, schenkingen en, heel belangrijk, vrijwilligers binnen.

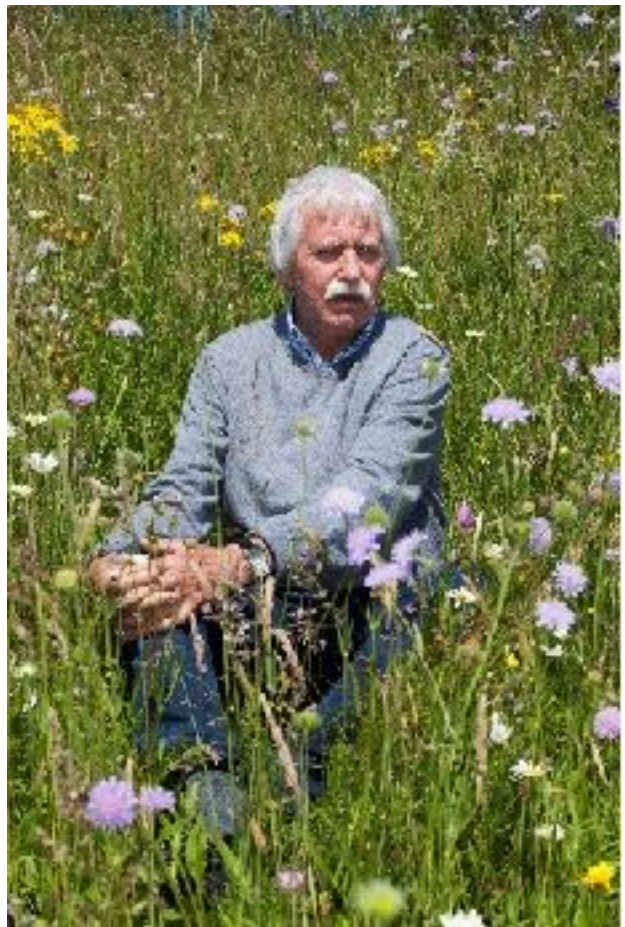
Zo wint VLB in 1979 de competitie *'Een kern waar pit in zit'*. De wedstrijd is uitgeschreven door de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij vanwege het 90-jarig bestaan. Het levert niet alleen een oorkonde op en een bos bloemen, maar ook een prijs van 1000 gulden, in Utrecht uitgereikt door prins Claus.

Frans neemt de gelegenheid te baat om er een stukje pr aan vast te knopen: hij stelt meteen burgemeester Lurvink op de hoogte: *"Deze heeft het jury-rapport in de raadsvergadering voorgelezen en de oorkonde getoond,"* wordt tevreden vastgelegd in de notulen van 12 december 1979.



Door de inspanningen van Frans groeide VLB en kwam de Werf tot stand

Dezelfde burgemeester vindt overigens een klein jaar later dat VLB te actief en te bemoeizuchtig wordt.



Frans in 2012 op één van de mooiste dijken van Nederland (Foto: Ger Loeffen)

In 1998 krijgt VLB, of eigenlijk Frans Gruwèl, de *Gelderse Natuurbeschermingsprijs*. In het jaarverslag zijn de lovende woorden opgenomen van Het Geldersch Landschap, dat deze prijs jaarlijks toekent:

"Met de toekenning van de Gelderse Natuurbeschermingsprijs 1998 belooft Het Geldersch Landschap het vele succesvolle werk dat Frans Gruwèl met de Vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen heeft verzet op het gebied van natuur- en landschapsbeheer en natuur- en milieu-educatie. Dit begon in 1975 met het onderhoud aan knotbomen en meidoornhagen en groeide uit tot het ecologisch beheer van onder andere een 8 ha groot park, 7,5 km kade en een 12 ha groot bos. De vereniging telt momenteel ruim 220 leden, van wie bijna 40 daadwerkelijk meewerken. Frans Gruwèl weet deze mensen met niet aflatende inzet te inspireren en enthousiast te krijgen. Sinds hij in 1993 met de VUT ging, is zijn hele weekagenda meer dan gevuld met planning, voorbereiding, overleg met de betrokken instanties en uitvoering van de werkzaamheden. Bovendien komt hij in de commissie dijkverzwaring op voor de natuur en het landschap. Daarbij droeg hij er in belangrijke mate toe bij dat het vervallen dijkmagazijn van Beuningen aan sloop ontkwam en hier na res-

tauratie een bloeiend centrum voor natuur- en milieu-educatie werd ontwikkeld."

Een jaar later, in 1999, wint VLB de prijs 'Lokaal Compliment Rabobank', een aanmoedigingsprijs voor opvallende en inspirerende vrijwilligersprojecten. De prijs van 1500 gulden wordt gestoken in de hooiberg ofwel hooimijt:

"Met uitzondering van de rieten kap geheel door vrijwilligers gebouwd volgens oude traditie." (jaarverslag 1999).

Over de geschiedenis van die hooiberg meer hoofdstuk 8

Begin 2000 wordt VLB verrast door een schenking van groenverzorgingsbedrijf Bruisten. Het is een kleine motorkettingzaag.

"Deze is zeer geschikt voor het lichtere snoeiwerk," staat in het jaarverslag 2000;

"Wij zijn zeer blij met deze zaag en het bestuur spreekt zijn dank uit voor dit fantastische gebaar."

Behalve deze grote, concrete schenkingen krijgt voorzitter Frans met de vereniging nog veel andere zaken voor elkaar. Zo veel dat hij in 2000 een lintje krijgt opgespeld: Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Het wordt uitgebreid gemeld in het jaarverslag van 2000:

"Erkenning.

Ook dit jaar is er veel erkenning en waardering geweest voor het vele werk dat Frans Gruwèl met de Vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen heeft verzet op het gebied van natuur- en landschapsbeheer en natuur- en milieueducatie. In 1998 werd aan Frans reeds de Gelderse Natuurbeschermingsprijs toegekend. Ook Das & Boom heeft al eens een natuurbeschermingsprijs aan VLB uitgereikt. In april 2000 is aan Frans op persoonlijke titel het Landschapknokkertje uitgereikt, een provinciale prijs, uitgelooft door de Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

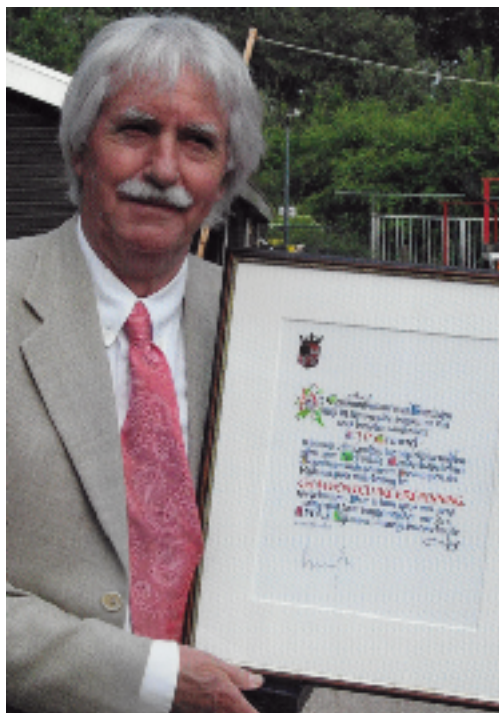
Op 30 april viel Frans een grote eer te beurt. Tijdens de jaarlijkse lintjesregen op Koninginnedag heeft 'het de koningin behaagd' om hem tot ridder te slaan in de orde van Oranje Nassau, als blijk van waardering voor 25 jaar niet aflatende inzet voor het behoud van natuur en milieu in de gemeente Beuningen. Dit geschiedde o.a. op voordracht van Staatsbosbeheer, het Gelders Landschap, Jan Terlouw en burgemeester Zijlmans. Tijdens het opspelden van het edelmetaal werd gekscherend opgemerkt dat het gemeentebestuur niet alle 365 dagen zo gelukkig was met de activiteiten van Frans, vanwege zijn 'luis en de pels' functie. Zo'n actieve club kan soms knap lastig zijn! Hoewel hij dit jaar twee keer persoonlijk in de schijnwerpers is gezet, beschouwt Frans de onderscheidingen echter als een erkenning voor VLB als organisatie in zijn geheel en voor het vele werk dat door iedereen de afgelopen jaren is geleverd. Je blijft bescheiden, ridder Frans!"

In het voorwoord van jaarverslag 2007 geeft Frans te kennen dat hij terugtreedt als voorzitter. Bij zijn afscheid wordt hij onderscheiden met de gemeentelijke

erepenning.

Hij zal nog tot en met 2013 actief blijven in de vereniging.

In oktober 2017 overlijdt Frans Gruwèl op 82-jarige leeftijd. Bij de houtwerf van 'zijn' VLB wordt als herinneringsmonument een lindeboom geplant met daarbij een plaque.



3.2 Ton Hijmans (een intermezzo)

Het informatiebulletin 1985-1986 begint met een voorwoord door Ton Hijmans, die het voorzitterschap heeft overgenomen.

"Frans heeft te kennen gegeven minder taken op zich te kunnen nemen."

Er volgt een afscheidsbrief aan de medewerk(st)ers van de scheidende voorzitter, die begint met de woorden:

"Na 9 jaren voorzitter te zijn geweest van ons VLB ben ik thans verheugd deze taak over te kunnen dragen aan Ton Hijmans."

Het blijkt een tijdelijk afscheid te zijn. Terwijl hij in naam geen voorzitter meer is, kan Frans het niet laten om nadrukkelijk aanwezig te zijn. Niet veel later neemt hij de leiding officieel weer over.

3.3 Nico van Kessel

Zelfs voor Frans Gruwèl moet het voorzitterschap een keer ophouden. In 2007 geeft hij dan echt het stokje door aan Nico van Kessel, die de taak zo'n 15 jaar lang zal vervullen.

"Het mooiste van de gemeente Beuningen is de natuur," schrijft hij in zijn eerste voorwoord (jaarverslag 2007).

"Waar kun je mooier uitwaaien dan op de dijk. Of zwerfen over de Ewijkse Plaat. Lopend langs de oever van de Waal waan je je in een ver buitenland."

Maar Nico is ook een pragmaticus.

"Doen wat Frans als voorzitter allemaal heeft gedaan, is voor geen opvolger mogelijk, maar met hem op de achtergrond moet het bestuur van VLB er in gezamenlijkheid toe in staat zijn om VLB in alle glorie te laten voortbestaan."



Frans en Nico bij de overdracht van het voorzitterschap

Nico is geen Frans en probeert dat ook niet te zijn. Hij ziet zichzelf als een bestuurder, dus iemand die dingen regelt. Van de taken die Frans allemaal op zich nam, draagt hij er een aantal over aan anderen. Het coördineren van verschillende groepen vrijwilligers bijvoorbeeld.

De zaterdaggroep loopt lekker met Jos Henderik en John Heemskerk die alle praktische zaken (en de soep) regelen.

Voor de dagelijkse werkzaamheden op de werf ligt dat anders. Daar wordt nu de zaak opgesplitst qua verantwoordelijkheid. Sinds het vertrek van Jan Willem Koolen, die jarenlang coördinator van de werf was, ligt deze taak bij John Heemskerk. Nu krijgt hij daarbij versterking: de timmerwerkplaats krijgt een eigen voorman. De afdeling (haard)hout en de metaalbewerkingsplaats ook.

"Het mooie was dat er nu veel meer initiatieven kwamen vanuit de mensen zelf," vertelt Nico als hij op deze periode terugkijkt. *"Dat Frans zoveel deed was natuurlijk geweldig, maar daarmee sloeg hij ook initiatieven van mensen weleens dood."*

Ben Benda werd hoofd metaal, Berry van Oostrum hoofd timmerwerkplaats, Cees Linders werd hoofd hout en 'Grote Tonny' zorgde voor het materieel. Er werd professioneel gereedschap aangeschaft en een vorkheftruck.

Het delen van verantwoordelijkheden maakt het werk van een voorzitter lichter maar heeft een keerzijde. Iedereen heeft zo z'n eigen mening over hoe dingen



Jos, Egi en Henri Artz worden in het zonnetje gezet: 35 jaar actief als vrijwilliger (2018)

geregeld moeten worden en dat kan tot onenigheid leiden. Aan Nico de taak om alle neuzen in dezelfde richting te houden. Hij is met enige regelmaat op de werf maar er zijn mensen die vinden dat hij er te weinig is.

"Maar ik had mijn baan als onderzoeker op het ITS" vertelt hij achteraf, *"ik had het druk."* Na zijn pensioen komt hij wat vaker, maar hij blijft het als zijn belangrijkste taak zien om bestuurder te zijn. *"Mijn taak was natuurlijk ook om contact met de gemeente te onderhouden, te beslissen over investeringen, over onderhoud, dat soort zaken."*

Betrokken is hij zeker. Gevraagd wat hij het mooist heeft gevonden aan zijn tijd als voorzitter van VLB, vertelt hij over vrijwilliger D., die van de Pompekliniek kwam. *"D. heeft alles bij elkaar 37 jaar tbs gehad. Hij heeft ruim tien jaar bij VLB gezeten en daar heeft die man zich langzaam goed ontwikkeld. We gaven hem steeds meer verantwoordelijkheden. De laatste jaren dat hij bij ons was, had hij zo'n beetje de dagelijkse leiding bij de houtwerkplaats. Hij is uiteindelijk ook tbs-vrij verklaard."*

En D. is niet de enige. Er komen meer mensen bij VLB die vanwege problemen van allerlei soort moeite hebben met het vinden van werk en/of contacten.

"Dat dit soort mensen bij ons hun draai vond, dat vond ik eigenlijk het belangrijkste."

En de natuur ... *"Weet je, ik woon tegenwoordig aan de Maas, en dat is gewoon een slootje. De Waal is veel interessanter, en de dijken, de uiterwaarden. De natuur van Beuningen vond ik ook belangrijk maar toen ik voorzitter werd van VLB, wist ik niet eens waar het Heuvelpark lag, om maar wat te noemen."*

Na 15 jaar vindt Nico het genoeg geweest. Hij woont intussen al een tijd niet meer in Ewijk en heeft veel andere interesses en activiteiten waar hij wat meer tijd en aandacht aan wil geven. In het jaarverslag van

2022 schrijft hij voor de laatste keer zijn bijdrage 'Van de voorzitter', met een hoopvolle afsluiting: *"Mede dankzij onze penningmeester is de financiële situatie gezond en kan met vertrouwen de toekomst tegemoet gezien worden, ook zonder mij."*

In juni 2023 krijgt Nico van Kessel, als teken van waardering voor zijn jarenlange inzet voor de gemeente Beuningen, de gemeentelijke Zilveren Speld van Verdienste. Overigens was dat niet alleen voor zijn voorzitterschap van VLB. Nico was in de jaren tachtig ook lid van de commissie onderwijs en voorzitter van de bestuurscommissie openbaar onderwijs gemeente Beuningen, oprichter van de openbare school in Ewijk en voorzitter van de ouderraad



3.4 John Leenders

John Leenders heeft een achtergrond in het speciaal onderwijs, waar hij werkte met kinderen 'die het heel slecht in de schoolbanken konden volhouden'. Hij begeleidde onder andere jongeren die stage liepen; een aantal daarvan kwam bij VLB terecht. Zelf kende John VLB al vanwege zijn Friese paarden, waarvoor hij wel eens hooi had gekocht bij Frans Gruwèl.

In 2015 lijkt het hem zelf ook wel leuk om iets voor die vereniging te doen. Hij laat weten dat hij wel belangstelling heeft voor een bestuursfunctie en is van harte welkom. Als bestuurslid houdt hij zich vooral bezig met de vrijwilligers op de werf: vaak mensen 'met een gebruiksaanwijzing' waar hij met zijn ervaring veel voor kan betekenen. *"Er liepen daar in die tijd op een doordeweekse dag zo tussen de 28 en 30 vrijwilligers,"* vertelt hij.

Als Nico in 2023 stopt als voorzitter, neemt John Leenders het over. Niet voor lang. Anderhalf jaar later draagt hij het voorzitterschap over aan Henk Visser. *"Met de belofte dat ik wel in het bestuur blijf maar op een lager pitje wil meedraaien omdat ik heel veel te doen heb. Ik heb een kunstverzameling, antiek, en een andere hobby van me is archeologie. En ja, er zijn ook gezondheidsproblemen. Ik heb een rokerscarrière van een jaar of veertig; ik heb nogal last gehad van mijn*



John Leenders (tweede van links) met andere bestuursleden van VLB (Henk, Sis en Rik) en wethouder Pascal Cobussen bij de opening van het knot- en snoeiseizoen 2023-2024 op kampeerboerderij De Hoogewaard

longen, een chronische aandoening, waardoor het energieniveau toch terugliep."

"Ik denk wel dat ik de afgelopen jaren de vereniging van a tot z heb leren kennen," zegt John nu. *"Helaas heb ik ook mee mogen maken dat een aantal trouwe leden (van gevorderde leeftijd) kwamen te overlijden."*

Hoewel de focus bij hem ligt bij de werkzaamheden op de werf, boeit 'groen' hem zeker wel. *"Ik heb land en tractoren, heb zelf gehooïd... Dat is ook de reden dat ik nooit heb meegewerkt met de zaterdagvrijwilligers. Dan zou mijn echtgenote me erop wijzen dat ik hier (in Weurt) ook 20 fruitbomen heb en 4000 meter grond. Ik zou er wel zin in hebben, maar ik heb niet de tijd."*

Gevraagd naar een succesverhaal uit zijn tijd als bestuurder/voorzitter vertelt hij over een oud-leerling die in 2016 bij VLB kwam werken. Twee jaar eerder was hij van school vertrokken en in de cocaïnehandel in Amsterdam terechtgekomen. *"Met pistolen betraapt enzovoort, in detentie gezeten en toen bij VLB gekomen. Die hebben we weer redelijk in het spoor gekregen."*



En net als Nico haalt hij het verhaal van ex-tbs'er D. aan, waar John zelf ook een belangrijke rol in heeft gespeeld. *"En nu zijn er nog steeds mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, mensen die willen re-integreren, die werktrajecten doen. Dat is mooi. Ik heb me voor dat alles met plezier ingezet."*

3.5 Henk Visser

Al zo'n 35 jaar is Henk Visser lid van VLB maar erg veel hield hij zich er nooit mee bezig. Ja, in het begin werkte hij een paar keer een zaterdag mee. Maar bij het knotten van een verwaarloosde wilg zwiepte een dikke tak na het afzagen terug tegen zijn bovenbeen. Zeker drie weken lang kon hij amper zitten en al helemaal niet autorijden. Wilgen knotten hoefde voor hem voorlopig niet meer.

Henk werkte bij verschillende ggz-instellingen in het management. Na zijn pensioen in 2021 wordt hij teruggevraagd voor een invalbaan en daarna nog voor losse klussen. In 2022 meldt hij zich aan voor een bestuursfunctie bij VLB. Hij vindt het wel leuk om één dag per week als vrijwilliger bezig te gaan. Die ene dag wordt al snel meer.

Een jaar later besluit Henk zijn betaalde werk af te bouwen. In plaats daarvan stort hij zich volop in het vrijwilligerswerk. Als John Leenders aangeeft het rustiger aan te willen doen, neemt hij in het najaar van 2024 het voorzitterschap van VLB over.

Gevraagd waarom hij (weer) bij VLB terecht is gekomen, vertelt Henk dat hij eigenlijk altijd bezig is geweest met zorg voor mensen. Eerst als gymleraar op een basisschool, later in de gehandicaptenzorg en nog later in de ggz. Lange tijd werkte hij direct met leerlingen en cliënten zodat hij later als manager goed wist wat er 'op de werkvloer' speelde. Nu hij gepensioneerd is, wil hij zich meer gaan bezighouden met de zorg voor wat je achterlaat. Groen, planten en dieren.

Ook bij VLB vindt hij het belangrijk om niet alleen bestuurder te zijn, maar ook letterlijk met de voeten in de klei mee te werken. En met grote regelmaat zijn gezicht te laten zien op de timmerwerf. Het wilgenknotten gaat hem nu goed af.



Henk Visser en Rik Wouters (penningmeester VLB) aan de slag om de laatste schaaldelen te vervangen die door boktor waren aangetast.

4. Knotten en snoeien

De geschiedenis van VLB begint met wilgen knotten en ook nu, in 2025, worden er nog steeds wilgen geknot. De eerste jaren gaat het vooral om achterstallig onderhoud. In het infobulletin van seizoen '80-'81 wordt uitgelegd waarom:

“Als de takken van deze bomen niet regelmatig verwijderd worden, worden ze te dik en te zwaar voor de kleine stam. De takken worden dan topzwaar en scheuren in. Bovendien is een knotboom die slecht onderhouden wordt, vatbaar voor ziekten. De watermerkziekte is daarvan de opvallendste: bomen die hierdoor zijn aangetast, zien er ook 's zomers dor en kaal uit. Om dit verval tegen te gaan en de bomen in het landschap te behouden, knotten we.”

Behalve aan het onderhoud van de bomen, werken de vrijwilligers aan het herstel. Ze planten (knot)bomen bij op plaatsen waar rijen incompleet zijn en op verzoek zorgen ze zelfs voor complete erfbeplanting. Alle knotbomen worden geïnventariseerd en ingetekend op een topografische kaart.

4.1 Wilgen, hoogstamfruit en vlechthekken

Niet alleen knotwilgen zijn kenmerkend voor het rivierenlandschap. VLB werkt ook aan het behoud van hoogstamfruitbomen die dreigen te verdwijnen. Het snoeien van zulke fruitbomen is een wat preciezer werk dan knotten. Je moet goed kijken welke takken waarom verwijderd moeten worden.

“Hoe zouden we al die gigantische aantallen knotwilgen, kilometers meidoornhaag en ontelbare fruitbomen onder handen moeten nemen zonder goed onderhouden gereedschap?” Dat schrijft Jos Henderik in het jaarverslag van 2001 naar aanleiding van het afscheid van Mas Goedhart als bestuurslid. Mas had die functie meer dan 25 jaar bekleed en, minstens zo belangrijk, al die jaren het gereedschap onderhouden. Dankzij hem was er nooit sprake van een botte zaag of hiep. Ook na zijn terugtreden uit het bestuur bleef hij nog jaren op de achtergrond meewerken. In januari 2022 overleed Mas Goedhart, bijna negentig jaar oud. Op zijn rouwkaart stond een foto waarop hij midden in de winter aan het werk is in een boomgaard met hoogstamfruitbomen.

Nog een ander landschapselement dat aan het uitsterven was, zijn vlechthekken. Van een haag van meidoorns of andere (liefst stekelige) struiken worden de



Kaart met aangegeven de knotplekken uit 1978 (rode stippen)

takken zo in elkaar ‘gevlochten’ dat het een dichte afscheiding vormt. Vee wordt ermee binnen een stuk land gehouden en roofdieren erbuiten. Vlechthekken werden steeds meer vervangen door simpel prikkeldraad of schrikdraad. Dat ziet er een stuk minder fraai uit maar bovendien neemt de biodiversiteit er door af. In de hagen wonen talloze kleine beestjes en er nestelen vogels. VLB is er dus voorstander van dat de vlechtheek terugkomt, en de vrijwilligers werken daar graag aan mee.

Een apart hoofdstuk vormt de dijk, waar VLB zich wat later intensief mee bezig gaat houden. Daarover later meer in hoofdstuk 7.4.



Heggen vlechten door Jos Henderik en Dirk Wouters met inheemse struiken bij de Hoogwaard in Winssen

4.2 De gebroeders Artz

Zo ontwikkelen de activiteiten van de vereniging zich langzaam. Een aardig beeld van die ontwikkeling van VLB in de eerste dertig jaar van haar bestaan geeft een interview met drie vrijwilligers van het eerste uur. Het zijn de broers **Henry, Egi en Jos Artz**, die vanaf het begin enthousiast meeknotten. Voor het jaarverslag van 2005 worden ze geïnterviewd door Jos Henderik. Hier een paar fragmenten uit dat interview:

‘Het is eigenlijk begonnen in 1975 tijdens de knotactiviteiten van de ANWB. Henry en Egi deden mee aan deze activiteiten. Jos Artz is een jaar later enthousiast geworden. Volgens Henry en Egi kwam Frans Gruwèl een keer kijken en meehelpen en is toen het idee van het oprichten van het VLB geboren.’

‘Opvallend verschil tussen toen en nu is volgens Egi dat alles met de hand gebeurde. Geen motorzagen en dus geen lawaai. (...) “Ruim voordat er ook maar sprake was van een klimaatverandering bleken de winters veel kouder te zijn geweest dan tegenwoordig, maar werd er ook langer doorgewerkt dan nu. Doorgaan tot 3 uur of half 4 was geen uitzondering. Hoewel vanwege de kou ook wel eens eerder werd gestopt.”’

‘In de loop van de jaren hebben ze veel natuur die tot het werkterrein van VLB behoorde zien verdwijnen. ARN is gekomen en rond Beuningen en Ewijk heeft veel woningbouw plaatsgevonden. Vroeger waren er meer kleinere projecten rondom boerderijen waar je ook wat meer contact had met de bewoners of eigenaren van het project. Nu is dat minder door de werkzaamheden in bijvoorbeeld het Roodslag. Er zit nu ook minder een cyclus in de projecten. Wel zijn er veel dingen bijgekomen zoals bijvoorbeeld hoogstamfruitbomen, vlecht-heggen etc.’

‘Ook is het VLB professioneler geworden. Alle drie weten ze nog hoe het VLB begonnen is in de Kromme-hoekstraat, met een kleine berging voor ons gereedschap. Nu is er de werf en staat er veel materiaal.’

De broers Artz constateren in 2005 dat de werkzaamheden in het Roodslag steeds meer de kleinere projecten vervangen. Later verdwijnt het Roodslag weer van de radar en komen er andere projecten voor in de plaats. Een aantal belangrijke werkplekken van VLB komt in hoofdstuk 7 uitgebreid aan de orde

De vrijwilligers die op zaterdagen aan het werk zijn, lenen het gereedschap in eerste instantie van Staatsbosbeheer. Stukje bij beetje worden eigen spullen aangeschaft. In 1983 geeft het infobulletin dit overzicht van het eigen bezit:

2 motorzagen (waarvan één niet zo duur).	f 1600,-
2 veiligheidsbroeken	f 180,-
5 jirizagen	f 100,-
8 beugelzagen	f 200,-
5 hiepen	f 120,-
2 grote bijlen	f 90,-
1 drievoudige ladder	f 500,-
2 lange touwen	f 50,-
1 kleine aanhanger	f 300,-

	f 3140,-

We hebben geen veiligheidshelmen, geen veiligheidslaarzen, onze ladders moeten nodig vervangen worden want daarop zijn wat bomen gevallen tijdens het knotten (je weet wel zo’n grote knotboom waaraan 30 jaar geen onderhoud is gedaan is 30 cm. dik en weegt 2000 kg). Misschien is er wel een instantie die ons een subsidie of een gift kan doen toekomen om de wettelijk voorgeschreven veiligheidsmaterialen te kunnen kopen.”



Wilgen knotten 2011 in een winter met ijs Henry Artz op de voorgrond en Jos Henderik op de achtergrond (Foto: Ger Loeffen)

Jos Artz is helaas in 2022 overleden maar de broers **Egi** en **Henry** werken nog steeds mee met de zaterdagploeg van VLB. Ze kunnen er smakelijke verhalen over vertellen. Zoals die keer dat een van de vrijwilligers tijdens het wilgen knotten een dode vos zag liggen aan de rand van het bevroren water. "Hij wilde de staart van dat beest graag hebben. Pakte hij z'n snoeischaar en knipte die staart zó af."

"Ja, vroeger ging het wel anders dan nu," zeggen de broers. "Langs de Koningstraat stonden van die hoge populieren die gekapt moesten worden. Die hebben we veel met de hand omgezaagd. Dat vond je gewoon machtig: dat geluid wanneer zo'n boom dan naar beneden komt! En dan wel zorgen dat je uit de buurt bent."

"We hebben heel wat hout vervoerd. Het kleinhout ging naar de dierentuin in Arnhem, voor de olifanten," vertelt **Egi**. Maar vaak werd het snoeiafval ook gewoon verbrand. "O ja, dan gingen er bij de stapel een paar autobanden en dat brandde dan als een fakkell!"

Tegenwoordig is dat ondenkbaar. En dat is niet verkeerd, vinden **Egi** en **Henry**. Maar, al waren er vroeger minder regels, er zijn in al die vijftig jaar weinig ongelukken gebeurd. Een keer een hiep in iemands knie, een keer iemand die onderkoeld raakte en een tijd in de auto moest bijkomen, maar ernstiger werd het niet. "Iedereen lette altijd heel goed op elkaar."

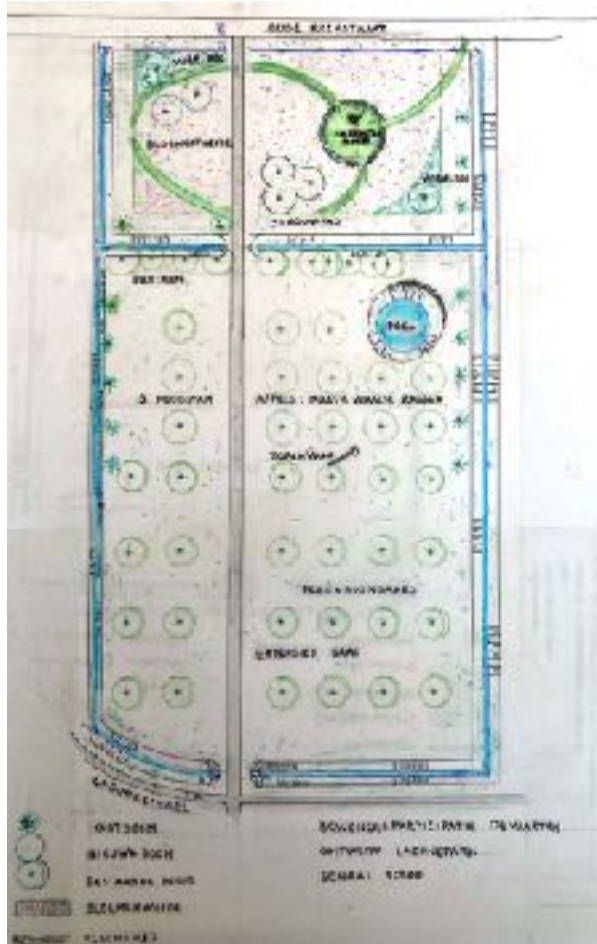
4.3 Verslag van een werkdag

"Om 10 uur zouden alle vrijwilligers aan het werk 'moeten'. Ruim voor die tijd zijn de chauffeur van de tractor en/of de materiaalman reeds op de werf aan de Reekstraat om het geëigende materiaal voor die dag op te halen. (...)

Nadat de briefing heeft plaatsgevonden pakt een ieder een stuk gereedschap. Opvallend daarbij is dat hoe jeugdiger de vrijwilliger, hoe meer soorten gereedschap hij of zij zich toe-eigent.

Die voorlichting en toelichting zijn vooral van belang voor de nieuwkomers. Zij dienen de achtergrond van het hoe en waarom van het veldwerk te weten. De vaste kern bestaat uit 15 à 20 personen, waarvan er enkele al 20 jaar of meer meewerken. Elke zaterdag kunnen we nieuwe gezichten verwelkomen: bv. HALT-jongeren, scouts, NJNers, IVNers of plaatsgenoten. Opvallend is dat menig actieve vrijwilliger niet uit Beuningen komt maar uit omringende plaatsen. Hoe om te gaan met handgereedschap is van groot belang. In de afgelopen 25 jaar hebben er gelukkig geen grote ongelukken plaatsgevonden, al moet de verbandtrommel soms tevoorschijn komen. De nieuwkomers worden gecoacht door de oude rotten.

Na een dik uur werken is het tijd voor koffie of thee. Voor degenen die geen drank hebben: alles wordt netjes gedeeld. Hierbij wordt het werk geëvalueerd, de laatste nieuwtjes uitgewisseld op het gebied van natuur en milieu, politiek, de zaterdagkrant, VLB etc. Na de koffie wordt de morgen volgemaakt. Uit het midden wordt iemand vrijwillig aangewezen om de soep op te gaan warmen. Met flinke wind en een ijsklomp in de



Ontwerp VLB (John Heemskerck) voor bewonersparticipatiegroep de Vaarten. In 2025 zal dit ontwerp voor het 'Lagunepark' gerealiseerd door wijkbewoners en VLB met financiële ondersteuning van de gemeente Beuningen en van het ARN-Omgevingsfonds.

pan valt dat niet mee. Meestal vindt een jeugdige medewerker dit leuk werk. (Misschien vanwege het feit dat hij als eerste het meeste vlees er uit kan halen). De soep wordt gemaakt bij toerbeurt en is elke keer een verrassing: de meest curieuze combinaties. Veelal is die heet en scherp.



Snoeien en opruimen in seizoen 2011 met Gerie Verheijen (Foto: Ger Loeffen)

Na de soep hebben we de eerste dissidenten. Gewoon moe van het ongewone werk, sociale verplichtingen, nog meer vrijwilligerswerk op een andere plaats, etc. De volhouders knopen er nog een uurtje aan vast. Het werk moet tenslotte netjes afgerond worden. Bij goede terreinomstandigheden wordt de platte kar geladen met de oogst van de dag. Het gereedschap wordt verzameld en geteld. Er wordt afscheid genomen: tot over veertien dagen op die en die plek. En dat tien keer per werkseizoen van november tot april.”(door John Heemskerk in jaarverslag 2001)

Knotten en snoeien zijn nog steeds de belangrijkste klussen voor de zaterdagvrijwilligers. Vanaf begin november gaat die groep om de week een zaterdag aan de slag. Ze stoppen als in april het broedseizoen begint.

Maar VLB is veel meer dan deze groep vrijwilligers. Behalve met het praktische werk, houdt de vereniging zich ook bezig met plannen en ontwerpen. Voorname van de gemeente voor de inrichting van bepaalde gebieden worden kritisch bekeken en VLB doet zelf ook – gevraagd en ongevraagd – voorstellen.

Ook educatie staat hoog op de prioriteitenlijst. Over deze twee onderwerpen meer in de volgende hoofdstukken.



Begin snoeiseizoen 2024-2025 aan de Duivelswaaij te Weurt met 25 vrijwilligers

5. Educatie

In Beuningen, aan het eind van de Waardhuizenstraat, staat aan de dijk een mooi opgeknapt, oud gebouw met daarbij een uitnodigend terras: *Het Dijkmagazijn*, tegenwoordig een bloeiend natuur- en milieucentrum. Je kunt vanaf de dijk het gebouw in, maar ook vanaf de andere kant. Kom je van beneden, dan leidt een pad langs een picknicktafel naar de deur.

Naast die deur staat tegen de muur aan een verweerde bank van schaaldelen; houten planken die aan de buitenkant nog de vorm van de boomstam laten zien waaruit ze gezaagd zijn. In de rugleuning is met grote letters een tekst gebeiteld: *“William b(ed)ankje – 25 jaar dijkmagazijn”*.



Het Dijkmagazijn voorjaar 2024

5.1 William over het Dijkmagazijn

Coördinator **William van den Akker** is al vanaf de jaren 90 betrokken bij het Dijkmagazijn en vertelt over de connectie met VLB:

“Na de hoogwaterstanden van 1993 en 1995 kwamen er plannen voor dijkverzwaring. Het dijkmagazijn was toen een gammel, ongebruikt gebouw en dat moest maar afgebroken worden, ‘geamoveerd’ noemden ze dat. Maar Frans Gruwèl van VLB zat destijds samen met John Heemskerk en wethouder Bert Statema in een klankbordgroep die pleitte voor handhaving en herbestemming. Frans zag altijd overal kansen en mogelijkheden. Hij zei toen: ‘Nee, niet amoveren, maar renoveren!’”

Met een aantal mensen richtte hij toen Stichting Het Dijkmagazijn op met als doelstelling educatie en voorlichting. Ze kregen subsidie voor elkaar om het pand te renoveren en vanuit VLB kwamen daarna vrijwilligers de boel inrichten. Ze hebben meubels getimmerd, geschilderd, de aanplanting rond het gebouw geregeld...

En bij het laatste schilderklusje kwam ik binnenwandelen.”



*William in het Beuningse landschap
(Foto: De Gelderlander)*

Het was de eerste kennismaking van

William met Frans Gruwèl. Met zijn gebruikelijke enthousiasme haalde Frans de bioloog meteen binnen als vrijwilliger en niet veel later kon William als betaalde kracht aangenomen worden. Het was de start van het educatieve centrum, waar kinderen en volwassenen nu nog steeds informatie krijgen over o.a. de natuurgebieden die VLB beheert.

In de beginjaren waren Stichting Het Dijkmagazijn en de vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer Beuningen nauw met elkaar verbonden. Er werd gezamenlijk geluncht in het gebouw aan de dijk en VLB had vertegenwoordigers in het bestuur van Het Dijkmagazijn. Maar de twee organisaties groeiden langzaam uit elkaar. Wel is er de laatste jaren weer een begin van meer samenwerking. “De puber moest eerst een tijdje het huis uit en volwassen worden”, zegt William lachend.



Dijkmagazijn voor de verbouwing in 1995. Verbouwing met steun van Waterschap Rivierenland

5.2 Het opvoeden van de medemens

Voor dat de educatie werd verzorgd door Het Dijkmagazijn, was ‘het opvoeden van de medemens’ een van de vele taken waar binnen VLB hard aan gewerkt werd.

Regelmatig werden er lezingen gehouden en cursussen gegeven, en studenten van o.a. de Landbouwuniversiteit Wageningen (tegenwoordig Wageningen University & Research) liepen stage of werkten mee aan projecten. Ook met de scouting was er een goede samenwerking.



Spotten van reeën anno 2024: er zitten zo'n 5-10 reeën op de ARN-berg. Zicht vanaf het Lurvinkpad op een ree

Een greep uit de educatieve acties in de jaren 80.

Voorlichtingsavonden over:

- de wordingsgeschiedenis van het landschap;
- vogels in de streek;
- de ecologische betekenis van heggen en houtwallen;
- een lezing van *Das en Boom*;
- amfibieën

En ook nog:

- doe-avond 'Het maken van een nestkast'
- Cursus 'Milieu in je dagelijks leven' (8 avonden!)
- Maken van een Dia-klankbeeld over de noodzaak van het landschapsonderhoud.

In het jaarlijkse infobulletin dat VLB in de jaren 80 verspreidde, is de wens om de lezer op te voeren ook duidelijk terug te vinden. Vaak worden hele bladzijden gewijd aan informatie. Bijvoorbeeld een uitgebreide beschrijving van de okkernoot (juglans regia L.) uit het Spectrum Bomenboek, lijsten met voorkomende vogels en/of planten in het Roodslag, of een bespreking van het gereedschap dat gebruikt wordt bij het veldwerk.

Hieronder een citaat uit het bulletin 1985-1986:

"Zoals u misschien al weet, gebruiken we bij het knotten, haag- en bosonderhoud diverse gereedschappen. Voor het knotten gebruiken wij bij voorkeur: Uitdun-zaag of jirizaag: dit is een trekzaag met vrij grove vertanding. Zoals het woord trekzaag al aangeeft, maak je met deze zaag een trekkende beweging. Hout tot 30 cm gaat prima met deze zaag."



2011: Een aantal gemaakte en gekregen uilenkasten (van Stichting Landschapsbeheer Gelderland) met degenen die ze bij in hun tuin gaan ophangen

Driehoekbeugelzaag: ideaal voor dun uitsnoeiwerk tot ongeveer 10 cm. dikte. Wist u dat deze zaag ook veel in de bouw gebruikt wordt?

Grote beugelzaag: Alleen handig bij dikker hout afkorten en voor gebruik met 2 personen.

(...)

Boombijl lang 70 cm: Deze bijl alleen te gebruiken door geoefende veldwerkers. Zorg altijd voor voldoende ruimte en zorg dat tussen u en de bijl de gevelde boom of tak zit. Dus altijd aan de andere kant van de boom de takken afhakken. Wist u dat dit één van de gevaarlijkste gereedschappen in de bosbouw is.

De bijl gaat dan ook nog wel eens een schoen of een been in. Zorg er dan voor dat hij scherp is, dat geeft een mooie wond zonder textielvezels en is snel weer heel."

(de opsomming gaat nog door met de motorzaag, de rodax en de stoksnoeizaag).

Langzamerhand tonen jaarverslagen een verschuiving van opvoeden naar bemoeienis met politieke besluiten die met natuur en milieu te maken hadden. Daarover meer in hoofdstuk 6.

5.3 Stagiairs

Educatie verdween niet helemaal uit het takenpakket. Jarenlang, zo tussen 2000 en 2020, kwamen er stagiairs bij VLB meewerken. Dat kon voor een weekje maatschappelijke stage zijn, of voor een serieuze, langere stage vanuit een groenopleiding. Door de jaren heen zijn er leerlingen begeleid van veel verschillende opleidingen in en om Nijmegen.

Ze kwamen o.a. van:

- Helicon,
- Flex College,
- Dominicus College,
- Montessori College,
- Stedelijk Gymnasium, Canisius College
- Mondial College.

Van elke stage wordt een verslag gemaakt en elke leerling krijgt een beoordeling door de begeleider van VLB. Ook de leerlingen zelf maken een verslag. Voor school en desgevraagd ook voor het jaarverslag van VLB. In 2009 geven 13-15-jarige stagiairs van het Flex College hun beoordeling:

Ugur: *Ik vond het stage wel leuk. Alleen ik vond als iemand ergens last van heeft dat die dan wel rustig aan mocht doen.*

Jacky: *Het is leuk om met de mensen samen te werken de ene is een beetje verschillend dan de ander maar met de meeste kun je goed samenwerken.*

Wahib: *ik vond het best wel leuk met al die bomen om te hakken en de takken.*

Ali: *ik vindt (sic) de stage niet echt leuk want dat werk is niks voor mij.*

Jonathan: *Het was leuk. Je mocht bijna alles. Lekker in eigen tempo werken. Koffie of thee mocht je pakken. Ik heb een hoop geleerd.*

Angelo: *ik heb de week afgesloten met als blijk van*

dank voor een geweldige leuke week en de mensen maar gebak getrakteerd.

Voor studenten van Helicon ziet een stage er heel anders uit. Hieronder een verslag van student Ivo, die in 2013 in het eerste jaar zat van de studie Outdoor & Adventure:

"Voor mijn studie heb ik van november tot en met januari bij VLB stage gelopen. Na eerst het terrein te hebben verkend en met de collega's kennis te hebben gemaakt, ben ik begonnen met de eerste werkzaamheden. Zo waren bijvoorbeeld de wilgen een hele tijd niet onder handen genomen en heb ik dus veel wilgen mogen knotten. Ik heb ook veel hout mogen bewerken met de kettingzaag omdat ik een kettingzaagdiploma heb.

De stage bij VLB was de eerste stage van mijn nieuwe studie. Ik heb het echt enorm naar mijn zin gehad. Ik heb veel geleerd over groen, zoals bomen snoeien, ervaring met de kettingzaag opdoen en hout kloven. Ik heb ook geleerd om te gaan met de bosmaaier en natuurlijk veel kennis opgedaan over de natuurgebieden in Ewijk en Beuningen. Daarnaast heeft mijn stagebegeleider mij meegenomen naar het Personnebos om reesparen te spotten. Kortom, mijn stage bij VLB was een succes!"

5.4 'Afstand tot de arbeidsmarkt'

VLB is nog steeds een gecertificeerde opleidingsorganisatie. Anno 2025 zijn er geen stagiairs; wel zijn er in en om de werf vrijwilligers aan het werk 'met een afstand tot de arbeidsmarkt'. Daarover meer in hoofdstuk 10: De vrijwilligers

6. Beïnvloeding van het beleid

Zoals al in de beginjaren duidelijk werd, doet VLB meer dan alleen met de voeten in de klei bezig zijn in het landschap. Je kunt met nog zo veel enthousiaste vrijwilligers een dijk, berm of park beheren, als de overheid besluit dat er bijvoorbeeld een industrieterrein moet komen, is het op die plek einde verhaal voor de natuur. Een van de doelstellingen van VLB is daarom het kritisch volgen van de plannen van de (lokale) overheid.

Als in 1992 de werkgroep officieel wordt omgezet in een vereniging (want meer democratische structuur), zetten Frans Gruwèl en John van Hemert bij de notaris plechtig een handtekening onder de statuten, waarin artikel 2a als eerste doelstelling meldt:

“- Het kritisch volgen en zo nodig beïnvloeden van het overheidsbeleid inzake natuurbeschoud en milieubeheer.”

Tegenwoordig wordt het (op de website) zó beschreven:

“Waar mogelijk zet VLB zich in om aantasting van de natuur en een verdere belasting van het milieu in de gemeente Beuningen te voorkomen. Bestuursleden hebben zitting in diverse overlegorganen...”

6.1 Activisme

Rond de jaren tachtig zijn er in de regio heel wat ontwikkelingen waar door VLB met argusogen naar gekeken wordt omdat ze een bedreiging kunnen vormen voor het milieu. In 1979 zijn in de notulen veel zorgen terug te vinden, waardoor de vereniging in die tijd een activistisch karakter krijgt. Op de agenda staan o.a.:

- *Vuillozing door de P.G.E.M. (voorloper van NUON / Vattenfall) in Nijmegen.*
- *ARN: VLB heeft contact met de actiegroep ‘Geen Belt in ‘t Veld’, opgericht om te protesteren tegen de komst van ARN (Afvalverwerking Regio Nijmegen). Er volgt geen nauwe samenwerking, maar VLB houdt de ontwikkelingen wel in de gaten.*
- *In de Staartjeswaard, een gebied in de uiterwaarden van Beuningen waar ooit een steenfabriek stond, wordt vervuilde grond (vliegias) gestort. VLB bemoeit zich met de voorwaarden voor de vergunning. De notulen van mei 1979 melden dat na acties de controle op de stort in orde is, maar de vraag is of het goed blijft en of er in een later stadium bezwaar aangekend kan worden tegen verlenging van de vergunning.*

- *VLB dient een bezwaarschrift in tegen een groot zandwinningsproject (het latere Geertjesgolf in Ewijk/Winssen).*
- *In de uiterwaarden bij Druten wil het bedrijf Kali-waal verontreinigde baggerspecie storten in een voormalig zandwinningsgebied. VLB voegt zich bij de protesten van omwonenden. Ze zijn bang dat het grondwater vervuild raakt dat Vitens twee kilometer verderop oppompt.*

6.2 Milieudelicten en andere bedreigingen van de natuur

De meeste onderwerpen uit de hierboven genoemde notulen blijven jaren op de agenda staan. Protesteren tegen de overheid is een zaak van lange adem. VLB voert met verschillende partijen overleg over misstanden wat betreft het milieu.

Bijvoorbeeld met de actiegroep ‘Stop Dodewaard’. Deze groep haalt in 1981 het nieuws met een blokkade bij kerncentrale Dodewaard. Er is dan ontdekt dat er geheime afspraken met een Engelse opwerkingsfabriek zijn om kernafval terug te sturen naar de kerncentrale in Dodewaard.

In 1988 steunt VLB Kerngroep Milieudefensie Regio Nijmegen in de kwestie over het ‘gifschip’ *Naviter*. Dit afgedankte afvalschip vol chemisch afval ligt dan al drie jaar bij Beuningen in de Waal en is een drijvende tijdbom. Milieudefensie dringt bij het ministerie van VROM (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) aan op een snelle afwikkeling van rechtszaken rond het schip zodat het opgeruimd kan worden.

In 1989 komt ARN met uitbreidingsplannen waar heftig tegen geprotesteerd wordt door de Weurtse actiegroepen ‘Geen Belt in ‘t Veld’ en ‘Weurt+’. VLB organiseert een forumavond waar belanghebbenden met elkaar de discussie aan kunnen gaan nadat de plannen zijn toegelicht.

De uitbreiding van ARN komt er ondanks de protesten en in de loop van de tijd ontstaat er een goede samenwerking tussen ARN en VLB. Ruim twintig jaar later zorgt VLB voor de beplanting van de afvalberg (zie paragraaf 7.5).

“Het landschap van onze rivierdelta is uniek op de wereld”, laat VLB weten in een krantenartikel (in De Koerier van 8 april 1991). De vereniging maakt zich dan zorgen over de ongebreidelde verzwaring van de rivierdijken. Niet het feit dat de dijk versterkt moet worden is het probleem, maar de manier waarop. *“Honderden kilometers fraaie dijken, talloze dijkhuisjes, kolken en wielen, flora en fauna, maken langzaam maar zeker plaats voor kolossale, rechte zeedijken die geen pittoreske elementen in hun nabijheid dulden.”* Langs een groot stuk dijk worden in de uiterwaarden zwarte vlaggen geplaatst; een actie van kunstschilder

Willem den Ouden.

Gelukkig gaan de rigoureuze plannen niet door en is de dijk bij Beuningen (nog steeds) een waardevol natuurgebied (zie paragraaf 7.4).

In Bergharen was het jarenlang traditie om op Tweede Paasdag een motorcross te houden 'op de berg', een gebied midden in de natuur. Zowel de omwonenden als VLB protesteren in 1994 tegen de vergunning, die ondanks andere afspraken toch nog 'voor één keer' wordt afgegeven. *"Door het opnieuw verlenen van een crossvergunning, zal de ontwikkeling van flora en fauna weer een jaar geremd worden, zal kapitaalvernietiging optreden als gevolg van verwoesting van nieuwe aanplant en zal ondraaglijk leed worden toegebracht aan de bewoners."* Aldus een VLB woordvoerder volgens een artikel in De Gelderlander van 15 januari 1994.

Bemoeienis met het milieu hoeft niet altijd met protest gepaard te gaan; in 1990 deelt VLB in Weurt milieuboxen uit. De bedoeling is dat bewoners hun klein chemisch afval, zoals lege batterijen en verfresten, in deze boxen doen die op gezette tijden door de gemeente worden opgehaald.

No Time To Waste

Een spannend uitje voor VLB-leden Tjitske, Hans en Jos was de opname van een pilot voor een quizprogramma bij de AVRO. In 1992 was het plan om een nieuwe spelserie te maken met als thema natuur en milieu: 'No Time To Waste'. De winnaars van de quiz zouden als gasten een of meer dagen op een Greenpeace-schip meevaren. VLB werd uitgenodigd deel te nemen aan de proefaflevering. Helaas bleef het bij een pilot en is het programma nooit uitgezonden.

Jos Henderik, al sinds de jaren 80 betrokken bij VLB, zat een korte periode in de milieucommissie van de gemeente.

"Het milieu kwam in die tijd echt op en de gemeenteraad had besloten dat er een externe commissie moest zijn. We zaten er vanuit drie verschillende clubs om mee te praten.

Een thema dat toen erg speelde was de afvalverwerking. Scheiding van afval door de burgers was toen nog helemaal niet aan de orde. Wij hadden daar wel ideeën over, dingen die je nu gewoon ziet gebeuren, maar daar was men toen totaal niet aan toe. Die externe milieucommissie heeft maar een paar jaar bestaan, toen werden we alweer afgeserveerd. Ze vonden ons denk ik te lastig of te ingewikkeld..."

Maar commissie of niet, VLB bemoeide zich met gemeentelijke besluiten. Bijvoorbeeld met de werkgroep 'Geertjesgolf'.

Jos: *"Dat is een héle grote zandwinning, vele malen groter dan de Beuningse Plas. Daar hebben we te vuur en te zwaard alles geprobeerd tegen te houden wat we maar konden – en dat is twintig jaar gelukt. Tot aan de*

Raad van State toe, waar de provincie en de gemeente volledig onderuit gingen.

Er zijn toen een paar dingen vastgelegd:

Er moest een omgevingsfonds komen voor de herinrichting van het landschap – en níet beheerd door de zandwinners!



Jos Henderik in 2012 (Foto: Ger Loeffen)

Er zijn afspraken gemaakt over hoe de haven ingericht moest worden.

En volgens hun plan zou er dichtbij de bebouwde kom grind gebroken worden, met heel veel lawaai dus, en er zouden grote bergen zand komen met gestuif over het dorp.

Dat is allemaal anders geworden. Nu zie je een bijna geruisloos systeem met een transportband en geen enorme bergen zand. We moeten nu nog in de gaten houden dat de afgegraven klei, die aan de overkant ligt, daar blijft. Die moet straks terug om de oevers weer glooiend af te laten lopen. Dan kan er weer leven ontstaan."



Jos anno 2025

De politiek was toch niet de plek waar Jos zich thuis voelde. Liever houdt hij zich bezig met praktische zaken zoals de coördinatie van de zaterdagvrijwilligers. Sinds jaar en dag zorgt Jos samen met John Heemskerk voor de organisatie en voorbereiding van het werk dat die groep doet.

Jos Henderik: *"Ik kwam vanuit de regio Utrecht hierheen rond 1984 en ik zag in de Koerier (nu heet het Maas&Waler) een advertentie dat ze gingen knotten. Ik dacht: dat vind ik wel leuk, om weer wat in het landschap te gaan doen. Maar de eerste keer kon ik ze helemaal niet vinden! Ik heb een tijdje rondgefietst in Beuningen – ik kende het dorp nog niet zo goed – en ik kon die hele werklocatie dus niet vinden. Nou ja, dacht ik, dan probeer ik het over twee weken nog wel een keer. Toen heb ik ze wél gevonden en het was best een leuke club."*

Ik heb toen een tijdje met Frans (Gruwèl) staan kletsen en voor ik het wist was ik tot secretaris benoemd in het bestuur. Ja, Frans kon wel redelijk overtuigend zijn. Soms moest je ook stevig in je schoenen staan om tegengas te geven...

Ik ben zo'n 30 jaar secretaris geweest, niet achter elkaar, want tussendoor heeft Diana Bijl het ook een tijdje gedaan. In 2017 ben ik als secretaris gestopt, maar niet bij de club. John en ik hadden intussen meer en meer de coördinatie van de zaterdagploeg op ons genomen. Dat doen we nog steeds en ik heb er nog steeds lol in!"

De bemoeienis van VLB met beleid gaat niet alleen over vervuiling. De vereniging kijkt ook kritisch mee met de vormgeving van nieuwe groenaanplant en gemeentepannen met het landschap. De allereerste acties van de groep, die toen nog niet VLB heette, hadden te maken met de groenvoorziening in een wijk en met de voorgenomen kap van bomen langs de Burgemeester van Suchtelenstraat in Beuningen.

John Heemskerk, al 45 jaar actief voor VLB, heeft daar een mooi verhaal over:

"Ik werkte bij de afdeling plantsoenen in de gemeente De Bilt; dat was vooral een onderhoudsgemeente. In 1980 werden de gemeenten Beuningen en Ewijk samengevoegd en daar gingen ze 800 woningen per jaar bouwen, met alles daar omheen. Dat leek me een mooie uitdaging voor een paar jaar." Lachend: "Het werden er meer dan dertig."

"Op dat moment was het rooien van de populieren in de Burgemeester van Suchtelenstraat actueel. Het is nu een fietspad, toen was het een openbare weg. De wijk De Hoeve werd bijna ónder die dikke, oude populieren ge-

bouwd. De gemeente wilde die bomen weg hebben en veel direct aanwonenden ook. Maar VLB protesteerde. Ik was toen in De Bilt natuurgids van het IVN: lang haar, grote baard, gewend om tegengas te geven. Ik kwam bij de gemeente Beuningen als woordvoerder in die zaak."

"VLB voerde actie tegen de bomenkap. Dat ging tot aan de Raad van State. Ik vond VLB een interessante club, maar beroepsmatig vond ik dat die bomen weg moesten; je zal er maar onder wonen. En de gemeente won. De populieren werden gekapt en vervangen door essen - tijdens de Boomfeestdag. Een jaar later zat ik in het bestuur van VLB."

"Als natuurgids en gemeenteambtenaar was ik gewend om het ook van de andere kant te bekijken. Het werkte wel goed. Er zijn niet meer van dit soort zaken tegen de gemeente voorgekomen. Wel andere dingen, zoals de latere zandwinning."

John Heemskerk werkt inmiddels niet meer bij de gemeente, maar nog wel voor en bij VLB. Als coördinatoren van de zaterdagvrijwilligers werken hij en Jos Henderik met deze groep op een aantal plekken aan het natuurbeheer. Dat kunnen boomgaarden zijn, vlechthekken, dijkvakken of een rij wilgen langs een wiel. Vaak in eigendom van de gemeente of van een grote partij als Staatsbosbeheer, provincie, Waterschap Rivierenland. Soms ook van particulieren. Altijd gebeurt het onderhoud in opdracht en staat er een vergoeding tegenover om de vereniging in stand te kunnen houden.

Een paar gebieden spelen een belangrijke rol in de geschiedenis van VLB. Daar gaat hoofdstuk 7 over.



John en zijn snoeiwerk in 2012 (Foto: Ger Loeffen)

In december 2024 krijgt **John Heemskerk** de **Landschapsknokker 2024** uitgereikt voor zijn jarenlange inzet voor het landschap in en om de gemeente Beuningen. De prijs, een bronzen beeldje en een bedrag van 500 euro, krijgt hij uit handen van Arjan Vriend, directeur van Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

In het juryrapport van SLG wordt de indrukwekkende staat van dienst van John beschreven, die niet alleen vrijwilligerswerk doet voor VLB, maar ook al vele jaren (betaald en onbetaald) meedenkt met de gemeente, zijn steentje bijdraagt aan klompenpaden en buurt- en dorpsgenoten én SLG adviseert over groene initiatieven.

"De drive die John aan de dag legt, de kennis die hij vergaart en deelt, de band die hij opbouwt met zijn medevrijwilligers, zijn nimmer aflatende inzet én de volharding en daadkracht die hij tentoonspreidt, maken dat de jury John Heemskerk uit Beuningen vol trots heeft gekozen tot landschapsknokker 2024." Aldus het juryrapport. Het geld dat bij de prijs hoort, gaat naar een nog nader te bepalen project van VLB.

Het is niet de eerste keer dat John onderscheiden wordt voor zijn groene werk. In 2018 kreeg hij de erepenning van de gemeente Beuningen en in 2019 een koninklijke onderscheiding, oftewel het beroemde 'lintje'. Bij de opsomming van zijn wapenfeiten wordt o.a. benoemd hoe belangrijk zijn rol bij VLB is:

"Zijn inzet en kennis zijn van onschatbare waarde voor VLB en dragen bij aan de realisatie van VLB zoals dat nu staat. Zonder zijn kennis is het voor VLB onmogelijk om de natuurgebieden die in beheer zijn, goed te beheren en de juiste beheerplannen op te stellen."



7. Werklocaties

7.1 Graftombe Het Tempeltje

In de woonwijk *Olden Tempel* in Beuningen ligt, omringd door *Het Gewelf*, een rondlopende straat, een rond, groen parkje met in het centrum een waterplas. Uit het water rijst een klein, groen schiereiland op met daarop een grafmonument: 'Het Tempeltje' (officieel 'graftombe Den Ouden Tempel'). Het mausoleum is gebouwd in 1861 door Nicolaas Heinrich van het Lindenhoud en zijn zonen en het is een Rijksmonument.

In de jaren 70 stond het gebouwtje er treurig bij. Een doorn in het oog van Frans Gruwèl en zijn pas opgerichte groep natuurbeheerders. *Bert Statema*, oud-



raadslid en oud-wethouder van de gemeente Beuningen, was lid van de groep en vertelt wat hij er nog over weet: *"Dat grafmonument was heel erg verwaarloosd en ook de omgeving ervan was helemaal niet onderhouden. VLB is daar toen het groen gaan onderhouden en heeft het Tempeltje ook weer meer zichtbaar gemaakt. Ook het hekwerk werd gerenoveerd. Daar is met de familie natuurlijk wel contact over geweest. Dat zijn dingen die Frans Gruwèl gewoon deed: die ging met iedereen praten en regelde het allemaal."*

Dat regelen heeft wat voeten in de aarde en kost een paar jaar. Maar in het infobulletin 1981-1982 meldt VLB trots: *"De omgeving van de tombe zal volgens een plan van ons, na overleg met de familie en gemeente, aangepast worden. Een zeer zeldzame graftombe zal straks aan de Tempelstraat in Beuningen behouden blijven en worden opgenomen in de groenvoorzieningen van het uitbreidingsplan."*

De omgeving van Het Tempeltje hoort al lang niet meer bij de gebieden waar vrijwilligers van VLB werkzaam zijn, maar het is duidelijk niet meer vergeten en verwaarloosd.



Tempeltje anno 2025

7.2 Het Roodslag

Hou je van wandelen en de klompenpaden? Dan ben je vast wel eens door het Roodslag gekomen. Het Roodslag, een natuurgebied van 11 ha. groot langs de Waal bij Beuningen, is eigendom van Staatsbosbeheer. Aangelegd in 1972 als natuurcompensatie voor gekapte houtopstanden; bomen en struiken die tijdens de ruilverkaveling weggehaald waren. Er loopt een mooie wandelroute door het kleine bos en er worden regelmatig educatieve uitjes met kinderen gehouden door Het Dijkmagazijn (zie hoofdstuk 5).

Begin jaren tachtig moet een gedeelte van het bos gedund worden. Een flinke klus die aan VLB wordt toevertrouwd. In het infobulletin van 1982 is te lezen dat de VLB-vrijwilligers daarbij hulp krijgen van studenten van de Landbouwhogeschool, de Gelderse Leergangen en de Universiteit van Nijmegen, van leerlingen van de Roncallischool en leden van Scouting Nijmegen.

In de jaren erna heeft VLB het bos in onderhoud. Met een uitgekiend beheer probeert VLB meer variatie te brengen in het bos, waar snelgroeiende essen de boel proberen over te nemen. Die bomen worden weggehaald, net als veel iepen die door de iepziekte getroffen zijn. Het snoeihout wordt in rillen gelegd als voed-



sel-, schuil- en nestgelegenheid. Er komen meer soorten, inheemse, struiken. De paden moeten gemaaid worden en het afval dat wandelaars achterlaten wordt regelmatig weggehaald.

Tijdens een cursus heggenvlechten vormen de vrijwilligers een vrijgroeïende haag tussen wandelpad en watergang om tot vlechtheg. Jammer genoeg moet die haag later het veld ruimen in verband met efficiënter onderhoud.

Een bijzondere opdracht die in het Roodslag wordt uitgevoerd, is - in 1993 - het zagen van bijna 150 palen van verschillende lengtes. Die palen zijn bedoeld voor het prehistorisch dorp bij Eindhoven. De grafheuvels bij dat dorp waren vroeger voorzien van palenkransen. VLB levert nieuwe palen om vier graven weer een nieuwe palenkrans te geven.



Door VLB opgetrokken huisje in het Roodslag

In een artikel in De Gelderlander in 1995 over het Roodslag concludeert Frans Gruwèl: *“Pas over een jaar of vijftig zal het bos zo’n beetje op het bos gaan lijken zoals dat moet zijn.”*

Dertig van die jaren zijn inmiddels verstreken. Wie online informatie zoekt over het Roodslag, ziet dat het nog steeds *“een jong hardhoutooibos”* is, *“gelegen op de zuidelijke oeverwal van de Waal.”* Een gewaardeerd wandelgebied. Helaas heeft VLB het Roodslag - door verandering in het beleid van eigenaar Staatsbosbeheer - tegenwoordig niet meer in onderhoud.

7.3 Het Heuvepark

Het grootste park in het dorp Beuningen, ongeveer twintig voetbalvelden groot, is het *Heuvepark*. Ieder jaar in het winterseizoen snoeien vrijwilligers van VLB de hoogstamfruitbomen in dit park en nog niet zo lang geleden zijn er een paar nieuwe *‘struinpadden’* aangelegd om door de oude boomgaard te kunnen wandelen.



Bloeiende appelbomen in het Heuvepark

Wat niet iedereen weet, is dat in de grond onder het Heuvepark resten van een Romeinse nederzetting liggen. Het gebied De Heuve is door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) aangewezen als een archeologisch waardevol gebied, dat voor de toekomst bewaard moet blijven. Er mag in deze grond niet dieper dan 30 cm gegraven worden, een woonwijk kan er daardoor niet komen.

Om toch diep wortelende beplanting te realiseren worden er hoogteverschillen in het park aangebracht. Dat gebeurt met de grond die vrijkomt bij het vergroten van de omliggende waterpartijen met natuurvriendelijke oevers.

De bemoeienis van VLB met De Heuve begint in 1989. Er worden dan fruitbomen in het gebied illegaal gekapt. Samen met buurtbewoners komt VLB op voor het behoud van de oude boomgaard. Zo raken ze betrokken bij het inrichtingsplan voor het Heuvepark. VLB praat mee over de plannen en dringt er op aan dat het park *‘op ecologische wijze wordt aangelegd en beheerd.’*

Dat beheer komt in handen van VLB en de gemeente. Bewoners worden nadrukkelijk uitgenodigd om mee te werken. De basisschool in de wijk, *De Peppel*, stimuleert in het park de educatieve doeleinden. Kinderen werven sponsors die bomen adopteren.



De aanleg van het park komt langzaam op gang. Eerst omdat er op toestemming van de ROB gewacht moet worden, dan omdat er sprake is van veel regen en een drassige bodem, vandalisme en érg veel hondenuitlaters. *“Wekelijks wordt het park door ons ontdaan van zwerfvuil”*, staat in een van de jaarverslagen van VLB. Maar het park groeit.

De bescheiden struikjes en boompjes uit de jaren 90 vormen nu een groen bos en aan de zuidkant van het park staan nog steeds de hoogstamfruitbomen, jaarlijks gesnoeid door VLB. Een aardig weetje is dat een aantal van de fruitbomen tijdens een boomfeestdag samen met onze Poolse zustergemeente Micolow werd geplant. Wie door het park wandelt, kan er in de nazomer appels of peren plukken of even lekker gaan zitten op de onlangs geplaatste picknickbank in de boomgaard. Hondenuitlaters kunnen met hun huisdier op een speciaal hondenuitlaatveld terecht.

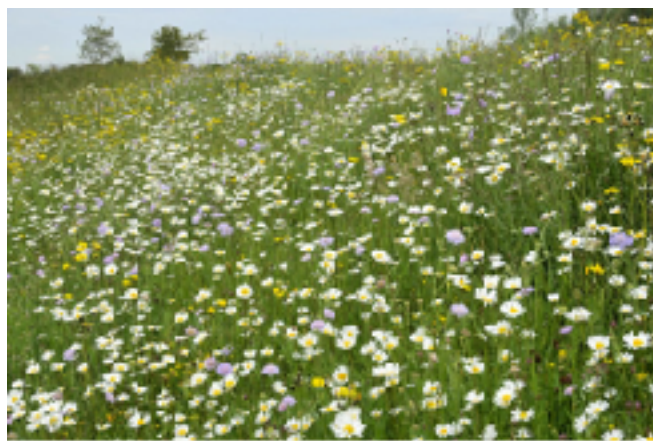
7.4 De Dijk

In december 1993 staat het water in de Waal zó hoog, dat er een ramp gevreesd wordt. Maar voordat er een rampenplan in werking treedt, zakt het weer snel. Het schudt iedereen wel wakker. Gemeenten en polderdistricten maken nieuwe, betere plannen voor als het water opnieuw zo hoog komt. Dat gebeurt ruim een jaar later: in januari 1995.



2024: Speuren naar jacobskruiskruid op de dijk vóór het maaien

Wie in die tijd in het Land van Maas en Waal woonde, zal het zich herinneren. De Waal komt hoger dan ooit en inwoners van Druten en West Maas en Waal moesten hun huizen verlaten. Mensen gaan naar familie, vrienden of opvanglocaties. Boeren brengen hun vee in veiligheid. In Beuningen en Wijchen houden de bewoners angstig het nieuws in de gaten, maar evacueren blijkt daar toch niet nodig.



Dijk tussen Weurt en Winssen (Foto Cyril Liebrand)

De paniek duurt niet lang. Na drie dagen zakt het water en kan iedereen opgelucht ademen. Wel is duidelijk geworden dat er snel gestart moet worden met het versterken van de dijk.

Al vóór de twee spannende hoogwaterjaren is VLB in overleg met het Polderdistrict Groot Maas en Waal. Er is geen twijfel over dat de dijk verbreed en verhoogd moet worden, maar VLB houdt daarbij ook de waardevolle natuurelementen in de gaten. Dankzij de Commissie Boertien gaat de grootschalige dijkverhoging die in Beuningen gepland staat niet door. De commissie beslist dat rekening gehouden moet worden met de LNC-waarden (Landschap, Natuur en Cultuur).

In een eerder hoofdstuk is al te lezen dat het dijkmagazijn dreigt te verdwijnen in de oorspronkelijke plannen voor dijkverzwaring. Het wordt gered en is nu een bloeiend natuur- en milieucentrum. Het gebouw staat op een van de dijkgedeelten die al vanaf 1994 door VLB beheerd worden. In het jaarverslag van 1997 wordt de ontwikkeling geschetst van die eerste vier jaren dijkbeheer:

“Als gevolg van een consequent hooibeheer en het achterwege laten van bemesten, beginnen flora en fauna zich goed te ontwikkelen.

Het dijkvak bij de Bonenkampstraat, met de wollige munt, wordt tweemaal gemaaid en het maaisel even zo vaak afgevoerd. De plekken met munt worden maar eens per twee jaar gemaaid en het zaad ervan wordt verzameld en elders uitgestrooid.”

Nog steeds is de binnendijk bij de Bonenkampstraat in de zomer een zee van geurende munt.

Tegenwoordig beheert VLB in opdracht van Waterschap Rivierenland - op een paar vakken na - de hele binnendijk (de weg erop heet Dijk) tussen Winssen en Weurt.

De dijken zijn natuurlijk allereerst bedoeld als waterkering, maar daarnaast zijn het bijzondere natuurgebieden met veel biodiversiteit. Uit onderzoeken die gedaan zijn op de hellingen van de Waalbandijk bleek dat vooral het binnentalud (dat 'op het zuiden' ligt) een buitengewone botanische betekenis heeft. Er staan veel zeldzame plantensoorten en het is een aantrekkelijke plek voor allerlei soorten insecten, amfibieën en vogels.

Bij het maaien van de dijk wordt rekening gehouden met de bloeitijd van verschillende soorten. Daarom worden bijvoorbeeld sommige stukken eenmaal, andere tweemaal per jaar gemaaid. Het hooi dat dat oplevert verkoopt de vereniging. Vrijwilligers halen voordat er gemaaid wordt handmatig het jacobskruiskruid weg. Deze vrolijke, geelbloeiende plant zou het hooi erg ongezond maken voor met name paarden.

Het is een intensieve manier van beheren, maar zo kunnen de waardevolle, bloemrijke dijkhellingen in het rivierengebied behouden blijven.

*Bij het beheren van de dijk krijgt VLB advies van **Cyril Liebrand** van het Nijmeegse onderzoek- en ecologisch adviesbureau **EureCO**. Bioloog Cyril doet al sinds de jaren 80 onderzoek naar de ecologische kwaliteit van de Nederlandse dijken. "Ik weet van bijna alle dijken hoe ze erbij staan," zegt hij zelf op zijn website zodenaandedijk.com. Over het dijkgedeelte dat grotendeels door VLB beheerd wordt is hij goed te spreken: "Op de zuidelijke Waalbandijk tussen Weurt en Winssen, direct ten westen van Nijmegen, komt nog een zeer soortenrijke dijkvegetatie voor met veel zeldzame, bedreigde en wettelijk beschermde plantensoorten." Zie ook bijlage 3: Lijst met bijzondere plantensoorten op de dijk.*

7.5 Het ARN-terrein

"Reeën, wel een stuk of vier! Niet in een hertenparkje maar gewoon in het wild, op die groene heuvel tussen Beuningen en Weurt!"

Opgetogen vroege wandelaars spotten soms de wilde bewoners van het natuurgebied dat ontstaan is op de vroegere stortplaats van Afvalverwerking Regio Nijmegen (ARN).

Sinds 1993 wordt het afval uit de regio verwerkt door ARN. Tegenwoordig gaat het bedrijf er prat op dat het dit zo milieuvriendelijk mogelijk doet. Uit het restafval vissen ze eerst alles wat herbruikbaar is. Wat er wel verbrand wordt, moet elektriciteit en warmte opwekken. Daarmee houden ze de afvalberg zo klein mogelijk.

Toch is er in de loop van de jaren bij ARN een flinke berg ontstaan. Een deel ervan bereikte in 2006 de

maximale hoogte. Na een 'eindafwerking' gingen ARN en VLB in overleg; VLB werd uitgenodigd een plan te maken voor het beplanten van deze berg. Zoiets is niet van de ene op de andere dag klaar.

John Heemskerk, die het beplantingsplan tekende, vertelt dat er vanwege de bijzondere ondergrond specifieke eisen waren waar het plan aan moest voldoen. *"Zo'n afvalberg wordt afgedekt met een beschermende folielaag. Het is de bedoeling dat die intact blijft. Daarom mochten er alleen struikvormers geplant worden. Boomwortels zouden door het folie heen kunnen groeien."*

Vijf jaar later worden de plannen concreet:

"Het is een grote klus. Zo moeten er bijna 11.000 struiken worden gepoot. De bermen met een oppervlak van 8 are worden ingezaaid met zo'n 38 kilo bermenmengsel en 2 kilo biodivers. Een oppervlakte van 76 are wordt geëgaliseerd. (...) Over een aantal jaren zal de gemeente Beuningen een aantrekkelijk stuk groen erbij hebben, mede dankzij de inspanningen van de vrijwilligers van VLB." (Uit jaarverslag 2011).

Coördinator **Jan-Willem Koolen** met zijn doorde-weekse vrijwilligers klaren de klus. Een pittige opdracht, want het is niet alleen een geweldige hoeveelheid struiken; ze staan ook nog eens op een behoorlijk



Vrijwilligers VLB beplanten de berg in 2011

steil oplopende heuvel. Twee jaar later moeten de vrijwilligers er nog een keer aan de bak voor de inboet, het vervangen van struiken die niet aangeslagen of beschadigd zijn. Deze keer onder leiding van John Heemskerk.

Jan-Willem Koolen kon in 2005 met zijn vers behaalde diploma *Bos-en Natuurbeheer* geen baan vinden en kwam 'een tijdje' bij VLB werken. Het werden bijna tien jaar, waarin hij als meewerkend voorman zijn visie op natuurbeheer gestalte kon geven.



Jan-Willem onderhield contacten met Staatsbosbeheer, het Waterschap en de gemeente en begeleidde stagiairs. In het jaarverslag van 2014 kijkt hij tevreden terug op zijn leerzame tijd bij VLB. Hij verlaat dan de vereniging om te beginnen aan een nieuwe baan bij het Natuurmuseum in Nijmegen, nu opgegaan in De Bastei.

Het groene natuurgebied is inmiddels een feit. Je kunt de bomen van ver zien, maar je kunt er niet dichtbij komen. Omdat de begroeide heuvel grenst aan een afvalberg die nog volop in bedrijf is, blijft het voorlopig nog verboden gebied om zonder toezicht rond te dwalen. Maar er zijn wel plannen om het deels toegankelijk te maken. En ook daarbij werkt ARN samen met Vrijwillig Landschapsbeheer.



Uitzicht op Beuningen en omgeving vanaf de ARN-berg

7.6 Doddendaal

In Ewijk, even buiten de bebouwde kom, ligt een Middeleeuws kasteeltje: *Slot Doddendaal*, gebouwd in de jaren 30 van de 14e eeuw. Het gebouw ligt verborgen in het groen en is een populaire locatie voor (trouw)feesten, vergaderingen en congressen.

Sinds 2020 is er bij het kasteel een wijngaard. Landgoed en wijngaard worden onderhouden door een werkgroep van vrijwilligers. Maar ook VLB heeft op dit landgoed werk verricht. Jarenlang werden de wilgen en essen op de kwelkade geknot en de struiken langs de voetpaden gesnoeid. Dat snoeien gebeurde niet alleen om de paden toegankelijk te houden, maar ook om de houtsingel te verjongen en licht toe te laten bij de kruidlaag eronder.

VLB plaatste slagbomen bij de toegangen en er werd een picknicktafel neergezet. De paden werden toegankelijk gehouden en zwerfvuil werd verwijderd.

Ook aan de Binnenweg in Ewijk, die (ruim) rondom het landgoed van Doddendaal loopt, is VLB regelmatig aan het werk. Op de grens Ewijk/Beuningen liggen wat poeltjes met daar omheen wilgen. Vanaf de jaren 90 beheert de zaterdagploeg van VLB dat gebied. In 2022 laat Staatsbosbeheer, eigenaar van de grond, weten dat het werk voortaan met een eigen vrijwilligerspool gedaan wordt.



Als Scouting Ewijk het plan opvat te verhuizen naar een perceel aan de Binnenweg is VLB hier fel tegen. Voorzitter Frans Gruwèl betoogt (in *De Gelderlander* van 6 april 2000) dat de betreffende plek een hoge natuurwaarde heeft. Er zitten reigerkolonies en er staan veel knotwilgen. De twee verenigingen liggen in de clinch en maken elkaar zwart in de media. Sinds 2002 staat blokhuut 'Het Nije Nest' van Scouting Ewijk aan de Binnenweg. Het conflict is beslecht in het voordeel van de scouts.

7.7 Het Weurtsche Straatje

Wie wel eens een klompenpad loopt, kent het misschien: het eeuwenoude *Weurtsche Straatje* vlakbij de Waal in Weurt. Oorspronkelijk is het een dijkje uit de elfde eeuw dat later een veedrift werd, een pad waarlangs het vee vanaf de boerderij naar de weilanden werd geleid. Weer later werd het pad gebruikt als toegangsweg naar de steenfabriek in de uiterwaarden, de locatie waar nu woningen in deze oude fabriek zijn gebouwd. Bij de naam *Weurtsche Straatje* verwacht je misschien stenen of tegels, maar in de middeleeuwen werd een onverharde veedrift vaak 'straat' genoemd.

In 2015 start de provincie Gelderland een project 'Weelde in de Beuningse Uiterwaarden'. Daarvoor krijgt VLB de opdracht het gebied rond het *Weurtsche Straatje* in kaart te brengen en op te schonen. Het historische pad wordt zodanig gesnoeid dat het een recreantenroute wordt.

"Tijdens de inventarisatie (door bureau Elfenboom in opdracht van de provincie) bleek dat in het Straatje zeer oude exemplaren van o.a. Spaanse aak, rode kornoelje, tweestijlige meidoorn, hondsroos en wegedoorn staan. Zeker zo'n dikke Spaanse aak is zeer zeldzaam in ons rivierengebied. Behalve enkele exemplaren langs de IJssel is nooit eerder een exemplaar in het dal van de Rijn teruggevonden." (Uit jaarverslag 2015).



Het straatje in februari 2025

De jaren erna blijft VLB het pad onderhouden. Dat houdt in: waar nodig de hagen snoeien en vlechten, het pad maaien, ongewenst overhangende beplanting verwijderen en stormschade herstellen. Zo kunnen wandelaars veilig gebruik blijven maken van dit historische pad. Je komt door het Weurtsche Straatje als je klompenpad 'Doddendaelpad' loopt en ook de Walk of Wisdom-route leidt over het pad.

Op verschillende plaatsen langs het klompenpad staan robuuste, houten banken die door VLB in opdracht van de gemeente gemaakt zijn.

7.8 De Oude Wetering

Parallel aan de A73, waar die langs Beuningen loopt, liggen de *Oude Wetering* en de *Nieuwe Wetering* (met daartussen de Ficarystraat). De weteringen werden rond het jaar 1300 gegraven om het water af te voeren van de polders. Het zijn lange watergangen die het overtollige water (via andere weteringen) een heel eind stroomafwaarts, tussen Alphen en Dreumel, in de Maas loosden.

In de jaren negentig van de vorige eeuw gaat het slecht met natuur en milieu. Steeds meer diersoorten worden met uitsterven bedreigd; er moet iets gebeuren. Groene organisaties komen op en hun aanhang stijgt. Er komt een landelijk overlegorgaan voor het inrichten van de natuur in Nederland, genaamd Ecologische Hoofdstructuur (EHS)¹. Door dit landelijke orgaan worden de stuifduinen bij Bergharen genoemd. Vanaf dat gebied zou een verbindingzone kunnen komen via een kade langs de Oude Wetering.

Daarvoor moet wel het een en ander gebeuren. In overleg met Polderdistrict Groot Maas en Waal en de gemeente neemt VLB in 1993 het beheer van de kade op zich. Om te beginnen wordt in Winssen over de lengte van een kilometer de kade heringericht:

"Er is een groot aantal inheemse struiken aangeplant zoals eik, wilg en wilde kers. Ook is er op het eerste gedeelte rondom het gasstation een beukenhaag aangeplant." (jaarverslag 1994-1995)

In drie jaar tijd wordt de kade van de Oude Wetering door VLB van Winssen tot vlak voor Nijmegen ingericht als migratieroute voor flora en fauna. Oude knotbomen en hoogstamfruitbomen worden weer onderhouden, nieuwe inheemse bomen en struiken worden geplant.

In het jaarverslag van 2000 wordt tevreden geconstateerd: *"De ontwikkeling van flora en fauna op de door ons beheerde stukken gaat met sprongen vooruit" (...)*

¹ Ecologische Hoofdstructuur (EHS) werd in 2013 Natuurnetwerk Nederland (NNN): een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland.



De Oude Wetering met uitzicht op het Personenbos

"Agrimonie, kantig hertshooi, ruw vergeet-mij-nietje, breedbladige wespenorchis, glad walstro, knolboterbloem en goudhaver zijn enkele van de ruim zestig soorten die hier voorkomen."

Nu is het een kwestie van onderhouden. Nog steeds gaat om de paar jaar de zaterdagploeg een ochtend naar de kade om de hoogstamfruitbomen te snoeien.

In 2024 moet John Heemskerk een beetje lachen om de mooie woorden uit de jaarverslagen rond 2000. *"Ja, die plannen van Frans Gruwèl waren heel mooi. Maar in de praktijk is die migratieroute eigenlijk niet reëel. Je kunt of mag niet teveel planten op de kaden langs de weteringen. Daar moet men met groot materieel bij kunnen om ze uit te baggeren."*



Het Personenbos

Tussen de Oude Wetering en de Nieuwe Wetering ligt, even ten westen van Nijmegen, een klein, langgerekt bos (15 ha), het Personenbos. "Hoewel de oudste kaartvermelding pas dateert uit 1755, is het bos vermoedelijk al in de veertiende eeuw aangelegd als productiebos." (Wikipedia) Oorspronkelijk stonden er essen en iepen, tegenwoordig groeien er veel soorten bomen en struiken.

"Het wordt geprezen als een zeldzaam rivierkleibos met een bonte vegetatie. In elk van de vierkante bospercelen domineert een andere boomsoort: eiken, populieren, wilgen, essen en esdoorn. Ooit aangelegd als productiebos is het nu een natuurgebied met onder meer de aronskelk, bosanemoon en groene specht. Een zorgboerderij aan de Bijsterhuizenstraat is naar het Personenbos vernoemd." (mijn-gelderland.nl)

Ook is het een geliefd bos voor reewild.

Er moet wel vaker water bij de wijn. Als VLB aan de slag gaat in het Personenbos, grenzend aan de Oude Wetering (zie kader), is het puzzelen hoe zo'n bos het beste beheerd kan worden:

"Tijdens deze werkzaterdagdagen blijken de belangen van



landbouw en natuurbeheer een beetje te botsen. De grote bomen en struiken langs de kant werpen schaduwen op de weilanden en daar zijn de landbouwers niet echt blij mee. Kortom een project om bomen en struiken terug te snoeien. De bomen lopen daarna weer mooi uit en de zon heeft de eerste jaren weer vrij spel. Ook voorkom je op deze manier dat er maar in het wilde weg wordt gesnoeid en gezaagd aan de rand van dit bos.” (Jaarverslag 2006).

7.9 Ronde Schoenaker – Van Heemstraweg

Bij het veertigjarig jubileum van VLB wordt het plan opgevat om de rotonde Schoenaker – Van Heemstraweg opnieuw in te gaan richten en te gaan beheren. Het is op dat moment niet meer dan een saai, ruig grasveld dat regelmatig gemaaid moet worden. Het idee is om het veld te verschromen zodat het gras teruggedrongen wordt en er meer kruiden gaan groeien. *“Soorten die kenmerkend zijn voor het rivierengebied en de stroomdalflora zouden er kunnen gedijen,”* aldus het jaarverslag van 2015.

In de aanvraag voor subsidie worden de voordelen voor de gemeente opgesomd:

- *Geen jaarlijkse maaikosten*
- *Een visueel aantrekkelijke rotonde*
- *Scoren met de (destijds) toekomstige Entente Florale (zie kader)*

De gemeente gaat akkoord en sindsdien wordt de rotonde door VLB beheerd.

*De **Entente Florale** is een internationale groenwedstrijd voor dorpen en steden. In 2016 doet Beuningen hier aan mee om zich te profileren als groen dorp. Overtuigd van de grote kans om te winnen, laat toenmalig wethouder De Klein op diverse plaatsen borden plaatsen met ‘Groenste Dorp’. In kleine lettertjes staat er ‘deelnemer’ voor. Beuningen wint de wedstrijd niet, maar wordt wel derde.*

Gemeente Beuningen presenteerde zich voor de groenwedstrijd met een filmpje, klik op qr-code hiernaast.

7.10 En meer ...

Behalve de locaties die in dit hoofdstuk beschreven worden, zijn er veel meer plekken waar VLB werkt en heeft gewerkt. Hieronder een kaart met alle locaties waar VLB de afgelopen 50 jaar actief is geweest. De witte punaises geven de plaatsen aan in Weurt, Beuningen, Ewijk en Winssen, totaal ongeveer 50 locaties.

8. Huisvesting VLB

Het onderkomen van VLB aan de *Reekstraat 13d* in Weurt is een plek om trots op te zijn. De gebouwen - een houtwerkplaats, een kantoortje, een kantine, verschillende schuren en een hooiberg - zijn voor het grootste deel door vrijwilligers neergezet en onderhouden. Dit alles is in de vijftig jaar dat VLB bestaat langzaam opgebouwd.

Toen de werkgroep net begon, was dat met geleende gereedschappen en een klein aanhangwagentje. Dat werd eerst gestald in een boerderij die stond op het huidige Thorbeckeplein en later in de Koningstraat (nu kinderopvang CasaKidz!). Vanaf 1984 was er een materiaalberging aan de Krommehoekstraat, op het terrein van Scouting Beuningen. Ruim tien jaar later verhuist Scouting naar de Reekstraat en VLB gaat mee naar die nieuwe locatie.



Opening door burgemeester Lurvink van het gebouw aan de Krommehoekstraat

“Onder leiding van Frans Gruwèl, Jan Coopman en Theo Robbers werden door ‘asielzoekers van de boot’ in Nijmegen en vele VLB-leden de fundering, de verharding, de afrastering, het schilderwerk en vele hand- en span-diensten ter hand genomen. In totaal werd ruim 1000 uur door vrijwilligers in de bouw gewerkt. Een professionele bouwer plaatste het gebouw in twee weken. Op 15 juli 1995 werd in bijzijn van wethouder Pereboom en alle vrijwilligers het nieuwe onderkomen feestelijk geopend.” (Jaarverslag 1994-1995)

8.1 Een eigen plek

Een groeiende vereniging met een fijne, eigen plek, steeds meer activiteiten, eigen gereedschap, machines en een tractor... wat wil je nog meer. Maar dezelfde zaken die het leven makkelijker maken, zorgen ook voor hoofdbrekens:

“Het opslaan en beheren van al onze materialen is een zaak van toenemende zorg (...) Kettingmotorzagen, bosmaaiers, handgereedschap om te hooien, snoeigereedschap voor het knotten van bomen en het onderhouden van hakhout en hagen, alles vergt veel tijd en onderhoud.” (Jaarverslag 1996-1997)

Gelukkig zijn er deskundige vrijwilligers die hiervoor zorgen. En met de verkoop van haardhout en balen hooi komt extra geld binnen voor bijvoorbeeld brandstof, reparaties, reserve-onderdelen of vervanging van machines en gereedschap.

Voor de opslag van het haardhout is er een houtdroogschuur waar het één à twee jaar ligt te drogen voor de verkoop. Het hooi ligt afgedekt met plastic. Maar het onderkomen van VLB blijkt niet veilig. Regelmatig zijn er kleine vernielingen en beschadigingen. Stenen en stokken vernielen het afdekplastic van het hooi, tegels worden kapot gegooid, er wordt hout weggehaald.

Het terrein moet afgebakend worden.

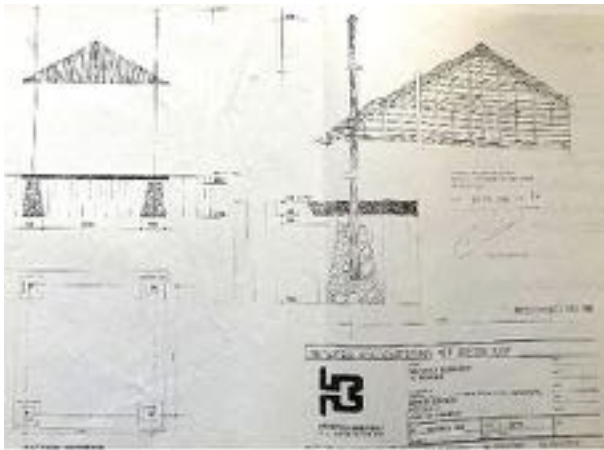
Daarnaast moet er een eigen toilet komen, meer opslagcapaciteit voor gereedschappen en materiaal. En het meest ambitieuze uitbreidingsplan is het bouwen van een ouderwetse roedenhooiberg. Daarvoor gaat een speciaal comité aan de slag. Zij moeten fondsen werven om dit mooie plan te bekostigen. Tenminste zo'n 10.000 gulden.



De werf in aanbouw

8.2 De hooiberg

Het 25-jarig jubileum is een mooie gelegenheid om de droom van Frans Gruwèl werkelijkheid te laten worden: een zelf te bouwen traditionele hooiberg. Via de *Stichting tot behoud van Hooibergen en Vloedschuren* spoort hij documentatiemateriaal op. Een architect maakt tekeningen. En ook al is het nog niet zeker of het benodigde sponsorgeld er zou komen, de bouwvergunning wordt alvast aangevraagd en vervolgens ook verleend.



Ontwerp voor de traditionele hooiberg

Je bent een vrijwilligersorganisatie of je bent het niet: er zijn genoeg vrijwilligers die willen helpen de hooiberg zelf te maken. Timmerman *Jan van den Berg* speelde met zijn vakkennis een belangrijke rol bij de bouw.



Van een hooibergdeskundige krijgt VLB de informatie en instructies die nodig zijn. In het jaarverslag van 2000 schrijft Cees Linders een verslag van het hele project. Het eindigt als een sprookje:

“En zo gebeurde het, dat langzaam maar zeker dat wat ooit een droom leek, werkelijkheid werd: de eiken roeden vanuit het Personenbos naar de werf, daar deze schillen en vervolgens maar liefst zeven keer teren, de lannen halen – waar anders dan in Raalte -, het maken van de pen-gatverbindingen in de roeden en lannen, het hout voor de kap halen bij Staatsbosbeheer in Groesbeek en ook dat schillen.

Het eerste hoogtepunt werd het moment dat de gaten geboord werden en de roeden verrezen. Daarna waren onze timmermannen de nodige weken bezig met het maken van de kap, waarbij de nodige keren het advies werd gevraagd van onze deskundige uit Raalte. En, wat

sommigen niet voor mogelijk hadden gehouden: in januari 2001 werd in drie dagen het rietdekkerswerk gedaan, waarmee VLB en de gemeente Beuningen een echt traditionele hooiberg rijk zijn. Petje af voor alle vrijwilligers die deze droom werkelijkheid hebben gemaakt.”



De hooiberg na de brand. Ook de tractor en een platte kar gingen in de vlammen op

Het geluk mag niet lang duren. Nog geen jaar later wordt de hooiberg in brand gestoken en blijft er weinig meer van over dan de zwartgeblakerde roeden. Met financiële steun van de Beuningse *Harten4 Groep* gaan VLB-vrijwilligers koppig weer aan het werk om de hooimijt te herbouwen. Maar in de zomer van 2003 is er opnieuw brand. Deze keer worden de verdachten van de brandstichting opgepakt. Een derde keer wordt de roedenhooiberg niet meer opgebouwd. Wel komt er een eenvoudige open hooiberg met onderin een stalling en boven een hooizolder, afgedekt met stalen golfplaten. Deze is minder gevoelig voor brand.

8.3 De werf blijft groeien

Optimisme blijft de grondtoon in de jaarverslagen. In 2004 meldt het jaarverslag:

“De oppervlakte van de werf is thans ruim 3000 m². Als gevolg van de snelle groei van de vele activiteiten zitten we doorlopend met een tekort aan ruimte. Na jarenlang overleg met Scouting hebben we er een klein stukje bij gekregen. Het gehele terrein is eigendom van de gemeente.”

Er komt een open kapschuur bij, met daarin verwerkt een portokabin met een kantoor. Het volledige wagonpark bestaat nu uit twee trekkers, een huifkar, zes (aanhang)wagens en hooimachines.

Met al dat rijdend materieel is het goed dat er inmiddels een stevige bestrating is aangebracht: een welkome schenking van 20.000 straatstenen maakte dat mogelijk. Het straten van die stenen gebeurde natuurlijk door VLB-vrijwilligers, net als trouwens de 55 meter riolering.

Een belangrijk moment komt in 2006 als het recht van opstal officieel voor langere tijd wordt vastgelegd. Want de grond waar alle prachtige gebouwen op zijn neergezet, is en blijft eigendom van de gemeente. Maar na veel overleg wordt een overeenkomst afgesloten voor 30 jaar!

Niet alleen krijgt de vereniging de zekerheid dat het terrein gebruikt mag blijven worden; de kosten ervoor zijn heel overzichtelijk:

“Voor het vestigen van het recht van opstal is een retributie van €1,-- per jaar verschuldigd. ” Wijzigingen in of aan de opstallen, alsook gehele of gedeeltelijke afbraak, zullen slechts na vooraf verkregen schriftelijke goedkeuring van de grondeigenaar mogen geschieden.”

Goedkeuring krijgen voor nieuwe gebouwen blijkt bepaald niet vanzelf te gaan. De vergunning voor (nog) een nieuwe kapschuur wordt in eerste instantie afgewezen.

“Dit werkt meestal averechts,” schrijft Frans Gruwèl in het jaarverslag van 2008. VLB dient een bezwaarschrift in en de schuur komt er (in 2008) toch. Met een professionele timmerwerkplaats waar voortaan de picknicktafels, banken en andere houten producten gemaakt kunnen worden.



Een deel van het huidige terrein met de timmerwerkplaats, kantoor, metaalwerkplaats, kantine, houtzagerij en houtkloof terrein, hooimijt, opslagplaatsen rijdend materieel en droogplaatsen voor hout

8.4 Een kantine

Ook al staan er intussen heel wat gebouwen op de werf, voor de lunch gaan alle vrijwilligers van VLB dagelijks op pad naar het dijkmagazijn. Die lunches zijn niet zomaar een boterhammetje. Nee, er wordt uitgebreid gegeten.

Chef-kok Frans Gruwèl heeft van het begin af aan de toon gezet met zijn hoog gewaardeerde soep. Naast die soep zijn er vaak ook andere culinaire lekkernijen

Maar het heen en weer fietsen van de Reekstraat naar het dijkmagazijn en het uitgebreide eten daar, kosten

elke dag wel veel tijd.

In 2015 wordt het plan opgevat om de kleine kantine op de werf uit te breiden en op te knappen. De ruimte is nu te klein om alle vrijwilligers fatsoenlijk aan tafel te kunnen laten zitten tijdens de koffiepauzes (en op donderdagen, als hier wel geluncht wordt). Bovendien gaat het dijkmagazijn een tijd dicht vanwege een verbouwing.



De kantine bij de oplevering in 2016: goed geïsoleerd en met elektriciteit van zonnepanelen. Ook voor cursussen en vergaderingen. Bijna alles is geschonken door bedrijven en particulieren

De kantine op de werf wordt meer dan dubbel zo groot. Er komen een oven, een vaatwasser, vrieskast en koelkast, een verlengd keukenblad, elektrische verwarming, kortom, alles wat je wilt hebben in een volwaardige kantine. En natuurlijk wordt ook deze verbouwing in eigen beheer uitgevoerd. De kosten worden aanmerkelijk gedrukt doordat een deel van het bouw materiaal geschonken wordt door bouwbedrijf Cuppens+zn.

“De uitbreiding (van de kantine) heeft vele vaders, maar Henk en Jos moeten speciaal vermeld worden,” schrijft John Heemskerk in het jaarverslag van 2015. Hij bedoelt daarmee **Jos Lathouwers** en **Henk van Dreumel**. Vaklieden zonder wie de verbouwing in eigen beheer niet waarmaakt had kunnen worden.

*Het vertrek uit het dijkmagazijn betekent dat de medewerkers daar voortaan de luxe lunches moeten missen. Als dank voor het jarenlang beschikbaar stellen van hun ruimte, krijgen ze allemaal een gepast cadeau: een broodtrommel. Een idee van **Jacqueline Hendriks**. Zij werkt bij het dijkmagazijn, maar verzorgt daarnaast in de nieuwe kantine jarenlang de lunch voor VLB.*

8.5 De boktor

Met de nieuwe kantine is het onderkomen aan de Reekstraat voorlopig compleet. Er is ruimte genoeg voor alle activiteiten, voor de opslag van hout, hooi en machines en voor af en toe een feestje, zoals

in de zomer een barbecue en 's winters de eindejaarsviering met een stampotmaaltijd.

De laatste 10 jaar zijn er geen nieuwe gebouwen bijgekomen, maar dat betekent niet dat er niet gebouwd is. In het jaarverslag van 2021 wordt geconstateerd dat een aantal schuren en de hooimijt zijn aangetast door de boktor.

Waar bij veel 'huiseigenaren' zo'n tor verwenst zou worden, is het tekenend voor natuurminnend VLB dat het artikel over het hout vretende insect begint met een geïnteresseerde beschrijving: *"Er zijn meer dan 33.000 soorten boktorren, die een grote variatie kennen aan kleuren en patronen."*

Maar de beestjes richten wel degelijk grote schade aan.

"De reparatie van de gebouwen brengt aanzienlijke kosten met zich mee, die kunnen oplopen tot zo'n €10.000,-". Om de kosten te dekken heeft VLB een sponsoractie op touw gezet. Het is een meerjarenproject om allereerst de hooischuur en daarna de andere schuren van nieuwe schaaldelen te voorzien.

In 2024 zijn alle gebouwen geïmpregneerd, gerepareerd en boktor-vrij. Het onderkomen van VLB is klaar voor de komende jaren.



De geïmpregneerde schaaldelen gaan erop: exit boktor



Aantasting door de boktor



9 Vogels

In het kantoortje van VLB, aan de Reekstraat, hangen verschillende soorten vogelnestkastjes aan de wand. Als voorbeeld van wat hier gemaakt wordt. Het zijn nestkastjes voor koolmezen en pimpelmezen maar wie bijvoorbeeld een uilennestkast wil, of eentje voor torenvalken, kan ook bij VLB terecht.

Vogels krijgen vooral in de begintijd van de vereniging veel aandacht. Vanaf het eerste infobulletin dat verschijnt, is er een aparte vogelgroep. In 1980-1981 staat op hun programma:

- *Controle en schoonmaken van bestaande nestkasten.*
- *Bijplaatsen van ca. 80 nestkasten: het ophangen van verschillende soorten nestkasten, voor vogels die in hun nestelgelegenheid steeds meer bedreigd worden door bijv. ruilverkaveling, stedenbouw enz. (spechten, valken, uilen, roodstaarten, boomlevers enz.)*
- *De vogelwerkgroep probeert ook mensen te stimuleren om zelf nestkastjes te maken en op te hangen d.m.v. bouwtekeningen, folders enz. Tevens worden er op beperkte schaal nestkastjes verkocht.*
- *Het maken van nieuwe 'speciale' nestkasten voor eigen gebruik en onderzoek.*
- *Er ligt een plan gereed om tijdens een strenge winter vogels bij te voederen.*
- *We geven advies over 'vogelvriendelijke' beplanting aan particulieren. Dit gebeurt ook in samenwerking met de gemeente.*
- *Het verzamelen en samenstellen van educatief materiaal o.a. folders, lesbrieven enz.*
- *Dit seizoen gaan we onderzoeken hoe het met de behuizing van vleermuizen in deze regio is gesteld. Ondanks dat we een vogelwerkgroep zijn, houden we ons in beperkte mate bezig met enkele zoogdieren.*

In de jaren tachtig is de vogelgroep intensief bezig met het welzijn van vogels in het Beuningse landschap. Ze organiseren cursussen, plaatsen en beheren nestkasten en ontdekken al doende dat een teveel aan nestkasten ook weer onwenselijk is, want dat kan het evenwicht tussen diverse soorten vogels verstoren.

Observeren, fotograferen, tellen en zo nodig bijvoeren zijn de hoofdwerkzaamheden. En educatie; er valt altijd meer te leren.

Een groot project dat in 1992 begint, is het aanleggen van een steile wal voor de oeverwal ter hoogte van de *Ewijkse Plaat*. Oeverwaluwnestelen in holen in kale, zandige of lemige steile wanden, die bijvoorbeeld door een rivier uitgeslepen

worden. Vroeger waren er veel van die plekken, nu niet meer. De vogelwerkgroep doet veel moeite om de vereiste vergunningen, overeenkomsten en subsidieaanvragen rond te krijgen. In het voorjaar van 1993 wordt een wal opgeworpen. Er komen niet meteen zwaluwen nestelen en in verband met de dijkverzwaring wordt de steile wal een jaar later verplaatst. Ook de twee lentes erop wordt er niet genesteld.

De vogelwerkgroep, onder leiding van Wil Schotanus, richt zich nu op het beschermen van weidevogels. In samenwerking met enkele welwillende boeren worden nesten van kievit en grutto gemarkeerd en gered van vernieling door landbouwmachines.

Vanaf 1997 is de vogelwerkgroep geruisloos uit de jaarverslagen verdwenen. Natuurlijk betekent dat niet dat VLB zich niet meer om vogels bekommert. Ze zijn net zo goed onderdeel van het landschap als het groen, de insecten en andere dieren. Vogelhuisjes zijn nog steeds te koop bij de werf. In 2020 worden die op een verrassende manier ingezet, namelijk voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Mezen eten de rupsen, dus het plaatsen van veel nestkastjes helpt om de rupsenplaag te bestrijden.

De gemeente doet een bestelling van 30 kastjes. Helaas gaan die verloren bij een brand op de gemeentewerf. Er worden 100 nieuwe kastjes besteld. Goed voor de vogels en goed voor de kas van VLB.



Nestkasjes voor de gemeente Beuningen

10. De vrijwilligers

Op de werf aan de Reekstraat in Weurt ligt buiten altijd wel een rommelige stapel houtblokken. Dikke stukken boomstam liggen te wachten tot ze tot brandhout gekloofd worden. Verder naar achteren, in de houtwerkplaats, staan onderdelen van picknicktafels en banken, een paar half in elkaar gezette 'weggeefkastjes', plankjes voor vogelhuisjes, en middenin de ruimte een enorme zaagmachine. Hier wordt gewerkt.



Van november t/m maart vertrekt vanaf deze werf om de week op zaterdag een auto met een aanhanger vol gereedschap naar een afgesproken plek in het Beuningse landschap. Een boomgaard, een rij knotwilgen langs een wiel bij de rivier, een landgoed of tuin waar een verwaarloosde haag nodig moet worden gesnoeid. Ook daar wordt gewerkt.



Eén dag per jaar komt de gehuurde zaagmachine om eiken schaaldelen te zagen (voor de timmerwerkplaats)

De Vereniging Vrijwillig Landschapsbeheer draait helemaal op vrijwilligers, die hier heel verschillende dingen doen en heel verschillende achtergronden hebben. De overeenkomst is dat iedereen houdt van buiten bezig zijn en van groen.

De een komt alleen 's winters eens in de twee weken een dagdeel snoeien, knotten of een heg vlechten. De ander staat twee, drie of vier ochtenden in de week houtblokken te kloven, planken te zagen of heel precies een bank in elkaar te zetten. En weer anderen (of dezelfde mensen) vergaderen, schrijven subsidieaanvragen, tekenen plannen in, verzorgen website en pr of leggen en onderhouden waardevolle contacten.

10.1 Wat VLB voor vrijwilligers kan betekenen

Vijftig jaar lang vrijwilligers vinden (en houden) gaat niet vanzelf. In vrijwel ieder info-bulletin of jaarverslag van VLB is een oproep te vinden voor nieuwe vrijwillige medewerkers. Ook wordt actief gezocht naar mensen die iets voor VLB kunnen doen en, andersom, voor wie VLB iets kan betekenen. Zo komen (in de jaren 80, als er veel werkloosheid is) via de Vrijwilligerscentrale Nijmegen en Arnhem vrijwilligers binnen die op de werf worden begeleid naar een mogelijke betaalde baan.

Werken in de natuur en/of met hout blijkt mogelijkheden te bieden voor veel mensen die – om wat voor reden dan ook – niet in het 'gewone' arbeidsproces passen. Of iemand nu gepensioneerd is, psychische klachten heeft, werkloos is, de taal (nog) niet beheerst, of gewoon even niet weet wat hij wil, bij VLB krijgen al die mensen een kans om op hun eigen manier, in hun eigen tempo, nuttig werk te verrichten. Het wordt en blijft een rode lijn in het VLB-beleid.

Het maakt de samenstelling van de groep 'doordeweekse' vrijwilligers uniek en zeer divers: *"mensen die met pensioen zijn, vutters, WAO'ers, mensen uit de Pompekliniek en de Hunnerberg of het PCN (Psychiatrisch Centrum Nijmegen, tegenwoordig Pro Persona). Sommigen werken één dag, anderen bijvoorbeeld vier. Voor de vrijwilligers van de Pompekliniek, de Hunnerberg of het PCN is dit vrijwilligerswerk een opstap naar het vinden van een plek in het normale arbeidsproces. Of het nu komt door de samenstelling van de groep vrijwilligers, feit is dat iedereen er ontzettend veel plezier aan beleeft en er heel wat gelachen wordt."* (Uit: Jaarverslag 2000)

Een apart project wordt in de jaren 90 opgezet voor vrouwelijke asielzoekers. Voor mannelijke asielzoekers wordt van alles georganiseerd maar voor de vrouwen is er vaak niets te doen, valt het VLB-bestuur op. Ze huren een volkstuin aan de Van Heemstraweg die ze beschikbaar stellen voor een groepje van deze vrouwen. Het geld daarvoor wordt beschikbaar gesteld door een anonieme sponsor.



Om de verschillende groepen vrijwilligers te bereiken en te begeleiden werkt VLB samen met verschillende instanties. Meer hierover in hoofdstuk 13. En al gaat het over vrijwilligerswerk, vrijblijvend is het niet. Er wordt goed gekeken naar wat iemand kan en waar hij/ zij het beste past. Daarom begint de samenwerking met een nieuwe VLB-vrijwilliger met een intake. En die verloopt zo:

“Na een kennismakingsgesprek en een rondleiding op de werf aan de Reekstraat in Weurt krijgen de kandidaat-vrijwilligers de mogelijkheid om een of meerdere dagdelen op proef mee te draaien. Tijdens zo’n proefdag maakt men kennis met onze medewerkers en de werkzaamheden op de verschillende afdelingen waaronder de afdeling houtbewerking, metaalbewerking, transport, veldwerkzaamheden en kachelhoutproductie. Na afloop van de proefdag volgt een gesprek en worden er, als de kandidaat-vrijwilliger bij ons wil starten, afspraken gemaakt over de werktijden en werkzaamheden. We streven daarbij naar maatwerk. De nieuwe vrijwilligers kunnen indien gewenst gekoppeld worden aan een van de afdelingen – waarbij we het op prijs stellen als de vrijwilligers waar nodig breed inzetbaar zijn.” (Uit: jaarverslag 2017)

10.2 Een dip

In 2020 breekt corona uit. Dat heeft een grote invloed op de gang van zaken bij VLB. De werf wordt gesloten en alle activiteiten waarbij mensen fysiek met elkaar in contact komen worden gestopt. Als het werk voorzichtig weer gestart wordt, is dat met weinig mensen en veel hygiënische maatregelen. Als gevolg van de coronapandemie blijkt in 2021 het aantal doordeweekse vrijwilligers gehalveerd te zijn. Gelukkig komt het jaar erna het werk voorzichtig weer op gang. Toch blijft het lastig om het aantal medewerkers op peil te houden of, nog liever, te laten

groeien. Niet alleen de coronaperiode zorgde voor een dip. “Mogelijke oorzaken zijn ook de enorme vraag op de arbeidsmarkt, de mantelzorgtaken die gepensioneerden en volwassenen ook op zich nemen, de drang naar reizen in de vrije tijd etc.” (Uit: jaarverslag 2023) Diezelfde redenen zorgen ervoor dat het voor welke klus dan ook steeds moeilijker wordt om vaste vrijwilligers te vinden. In dat licht bezien doet VLB het nog niet zo slecht.

10.3 Gesubsidieerde banen

Tussen 1998 en 2012 werken er een paar mensen als betaalde kracht voor VLB. Dat is mogelijk doordat hun banen worden gesubsidieerd.

Eind 1998 komt **Cor Ibex** op de werf werken met een tijdelijk contract, dat na een jaar omgezet wordt in een vaste aanstelling. Het is een *ID-baan*, oftewel een *Melkertbaan*, later heeft het gesubsidieerde werk het label WiW (Wet inschakeling Werkzoekenden).

Cees Linders kwam in 2002 binnen als betaalde kracht met een *Melkertbaan*. Het beviel van beide kanten en hij bleef in dienst tot zijn pensioen in 2008. Er volgde geen afscheid, integendeel: hij bleef niet alleen als vrijwilliger werken bij VLB maar trad ook toe tot het bestuur. “In de bijna twintig jaar bij VLB op de werf is Cees belangrijk geweest voor de dagelijkse gang van zaken, belangrijk voor de andere vrijwilligers die hij zo veel mogelijk ten dienste wilde zijn, belangrijk voor de contacten met onze klanten die de werf bezochten.” Aldus het jaarverslag van 2021. De aanleiding voor deze mooie woorden is zijn overlijden in december van dat jaar.



Welke namen de verschillende regelingen ook hebben, veertien jaar lang heeft VLB de mogelijkheid enkele mensen betaald in dienst te hebben. **Cor, Willem, Ben en Cees**, allemaal gewaardeerde krachten. In het jaarverslag van 2011 wordt aangekondigd dat er een eind komt aan de gesubsidieerde banen. Het betekent een gedwongen afscheid van Willem, 'de knapste vrijwilliger van VLB'. Hij kwam bij de vereniging binnen 'via justitiële wegen' en is achttien jaar gebleven, waarvan dus een deel betaald. In een interview in het jaarverslag wordt hij hartelijk bedankt voor zijn inzet.

10.4 De zaterdagploeg

Een vaste groep vrijwilligers is van november t/m april om de week een zaterdagmorgen 'in het veld' aan het werk. Al vele jaren wordt dit werk gecoördineerd door John Heemskerk en Jos Henderik.

Het betekent niet alleen dat ze in de wintermaanden om de week een ochtend in de natuur bezig zijn, maar er moet ook het nodige voorbereidende werk gedaan worden. Samen overleggen ze over wanneer op welke plek gewerkt wordt. Dat is afhankelijk van veel factoren. Soms is de waterstand te hoog om op een bepaalde plek wilgen te knotten, soms is er materieel nodig dat eerst geregeld moet worden, of er moeten bomen of struiken geleverd zijn of afspraken met externe experts gemaakt worden.

Vóór een werksessie wordt op de werf het benodigde gereedschap verzameld. Meestal maakt een van de beide coördinatoren de avond van tevoren een grote pan soep voor alle werkers; die gaat mee naar de werklocatie. Ter plekke zijn John en Jos verantwoordelijk voor de veiligheid (waarover verderop meer) en ze letten er ook op dat het werk goed gedaan wordt.



En... ook snoeihout afvoeren en gereedschap opruimen horen erbij

Nieuwkomers kunnen de kunst van knotten en snoeien afkijken bij de doorgewinterde collega-vrijwilligers, maar de twee coördinatoren houden in de gaten of alles goed loopt en geven soms extra instructies. Ze houden ook bij hoeveel mensen per project meewerken en onderhouden contact met opdrachtgevers over wat precies de bedoeling is: moet een woekerende vlier blijven staan of liever niet? Welke struiken/bomen moeten waar geplant worden? Wat gebeurt er met (soms forse hoeveelheden) snoeihout? Enz.

Voor de vrijwilligers lijkt het alsof alles vanzelf gaat. Je komt meedoen of je kunt een keer niet, geen probleem.

10.5 Het werk op de werf

"Terwijl de zaterdaggroep zich voornamelijk in het veld bezighoudt met wilgen knotten, hoogstamboomgaarden en meidoornhagen snoeien, essen afzetten en bomen en struiken aanplanten, verricht de door-deweekse groep daarnaast ook nog tal van andere activiteiten om de 'VLB-machine' draaiende te houden. Op de werf aan de Reekstraat vindt beheer en onderhoud plaats aan gereedschap en machines. Het hout ondergaat verdere bewerking door het te schillen en te zagen. Ook is er steeds meer belangstelling voor gekloofd hout. Van het hout worden banken en tafels gemaakt of schuurtjes gebouwd. Het resthout verkoopt men vooral aan particulieren als hout voor de open haard of kachel. (...) Buiten worden afrasteringen gerepareerd of verwijderd. Veel werk zit zomers ook in het hooien van de door VLB beheerde terreinen. Het hooi wordt opgeslagen en op een later tijdstip gedistribueerd. Behalve aan een tiental particulieren levert VLB hooi aan een kinderboerderij, een dierentuin en aan de Waalborg in Druten. De opbrengsten van hooi en hout komen ten goede aan VLB-activiteiten." (Uit Jaarverslag 2000)

Een kwart eeuw later wordt nog grotendeels hetzelfde werk gedaan. Vrijwilligers komen en gaan; sommigen blijven vele jaren, anderen zijn na een korte tijd weer vertrokken.



Picknicktafel



Timmerman Bert en Theo in de timmerwerkplaats

Mary Heemskerk was van ongeveer 2010 t/m 2018 wekelijks op woensdagmiddagen te vinden in het kantoor naast de timmerwerkplaats. Zij hield in die periode de administratie bij.

"Via John (Heemskerk, haar man – red.) hoorde ik dat ze op de werf iemand nodig hadden om de administratie te doen. Het werk bleef liggen en stapelde zich op. Ik had toen net een nieuwe knie gekregen en was aan het revalideren. Dus zei ik 'Misschien kan ik dat doen, ik ben nu toch thuis.'"

Ze had een gesprek met Frans Gruwèl waarin ze zei dat ze het werk wel wilde doen, maar tijdelijk: *"Als ik hersteld ben, ga ik weer naar m'n werk. Maar ja, toen ben ik het er toch bij blijven doen."* Ze voelde zich op de werf meteen welkom en gewaardeerd. Speciaal voor haar komst werd de portakabin die als kantoor diende opgeknapt en voorzien van een bureau, een laptop en *"alles wat je voor een administratie nodig had."*

Mary legde afspraken vast, belde mensen die hout of hooi hadden besteld om de bezorging te regelen en stelde daar rekeningen voor op. Ook hield ze van vrijwilligers die via een organisatie binnenkwamen een dossiermap bij. *"Ik noteerde wanneer ze kwamen, waar ze vandaan kwamen, wat de verwachtingen waren..."*

"Het was toentertijd drukker op de werf dan nu. Er liepen dagelijks zeker wel 10 tot 12 mensen rond. Er hing een bord met alle namen van wie er wel en niet aanwezig was. Dat hield ik ook bij. In die tijd waren er veel vluchtelingen. Ik weet nog dat die mensen geen vervoer hadden en dat Frans toen ineens allemaal oude fietsen had georganiseerd. Zo konden die mensen tóch komen."

Gevraagd naar een opvallende herinnering, vertelt Mary over een moordzaak in 2015.

"De vader van het slachtoffer, een meisje uit Nijmegen, werkte bij VLB. Het was schokkend!"



Ben Benda aan het werk in de metaalwerkplaats van VLB. Ben heeft daar lang gewerkt. Ben overleed in het najaar van 2024

Na acht jaar houdt Mary het voor gezien. In dat jaar, 2018, treedt ook haar man John Heemskerk af als bestuurslid en stopt hij als coördinator van de doordeweekse vrijwilligers op de werf. Hij heeft dat dan, naast veel andere taken bij de vereniging, vijf jaar gedaan.

Tegenwoordig is **Kees de Jong** coördinator voor een aantal klussen op de werf, met name het produceren van haardhout. De timmerwerkplaats is het domein van de timmermannen, waarin de laatste jaren veel verloop is geweest. Achtereenvolgens waren er **Berry**, **Henk** en **Bert** en nu **Ben** en **Bertil**. Je zou haast denken dat je naam met een bepaalde letter moet beginnen om timmerman te worden.

De corona-uitbraak begin 2020 legt het werk een tijdje helemaal stil en door alle noodzakelijke maatregelen blijft het twee jaar lang erg rustig op de werf. Dat werkt nog lang door en eind 2024 zijn er nog steeds minder vrijwilligers dan vóór corona.

Michiel Jansen werkt als 'doordeweekse' vrijwilliger voor VLB. Aan de koffietafel in de kantine vertelt hij over zijn werk:

"Ik werk hier nu vijf jaar; wat ik doe is vooral hout hakken en hout kloven. Dat gaat in de opslag om te drogen en dan wordt het verkocht. Soms doe ik ook ander

werk, bijvoorbeeld als er op de werf gesnoeid moet worden.

Ik heb psychologie gestudeerd. Maar het liep een beetje verkeerd en nu ben ik hier om weer naar een betaalde baan toe te werken. Dat gaat heel langzaam. Ik wil wel graag gaan werken om zelf de kost te verdienen. En dan maakt het me niet uit wat voor werk het is. Maar het is wel fijn om hier nu als vrijwilliger te werken. Er is verloop. Mensen komen hier vaak tijdelijk, tot ze weer betaald werk vinden. Dat wisselt dus nogal. Het is zoals het is. Aan de ene kant is het jammer als mensen vertrekken met wie je leuk samenwerkt. Maar het is ook leuk om weer nieuwe mensen te leren kennen. En je kunt van iedereen weer wat anders leren."

Bijvoorbeeld van de collega naast hem. Die vertelt: *"Ik heb een agrarische achtergrond. Ik heb veel op boerderijen gewerkt van boeren die bijvoorbeeld ziek waren. Dan deed ik al het werk. Van koeien melken tot insemineren."*

Bij VLB zorgt hij vooral voor het vervoer: *"Haardhout afleveren bij mensen thuis, hooibalen ophalen en naar de werf brengen. Het snoeihout van de zaterdagploeg haal ik op en lever ik af bij de gemeentewerf. Daar maken ze er houtsnippers van die naar plantsoenen en zo gaan."*



Hooien op de dijk in 2024

"Die agrarische achtergrond van jou vind ik wel fijn", zegt Michiel. "Ik kan hier veel van je leren. Jij doet hier ook echt veel hè!"

De ander lacht: *"Er zijn weken dat ik elke dag voor VLB werk. Bijvoorbeeld als er gehooid moet worden. Dan word je 's morgens gebeld en dan gá je. Bij hooien moet er gewoon doorgewerkt worden tot alles binnen is. Als het een paar keer nat wordt, is dat hooi niks meer waard. Als de dijk gemaaid wordt, heb je van die stukken waar ze met de machines niet bij kunnen in de bocht. Daar hark ik dan het hooi bij elkaar."*

Michiel vertelt: *"Ik heb een paar keer een dag meegewerkt met hooien. Dat is wel mooi. Als je dan de hele*



dag hard gewerkt hebt en het is gelukt om alles op tijd binnen te krijgen, en dan met z'n allen een biertje drinken..."

Zijn collega werkt meestal alleen en op andere plekken. Maar hij is natuurlijk ook regelmatig op de werf. *"Ik zie hier op de werf wel veel wat anderen niet opmerken. Bijvoorbeeld als de dakgoot vol rommel ligt; dan ga ik dat schoonmaken. Er is altijd wel wat te doen."*

10.6 Veiligheid

Het werken met zagen, bijlen en snoeischaren en ander scherp gereedschap vereist de nodige veiligheidsmaatregelen. Bij de zaterdaggroep zien coördinatoren erop toe dat (vooral nieuwe) vrijwilligers het gereedschap goed gebruiken en dat iedereen goed op elkaar let, vooral als er bomen of zware takken naar beneden komen. In de timmer- en de metaalwerkplaats mag met de zwaardere machines alleen gewerkt worden door mensen die er de juiste kennis voor hebben.

Sinds 2002 is de Arbo-wet ook voor vrijwilligers van toepassing. Veiligheidsmiddelen en -maatregelen worden nu officieel vastgelegd en uitgebreid. Er worden ieder jaar door Landschapsbeheer Nederland informatiebijeenkomsten georganiseerd waar verschillende mensen van VLB aan deelnemen.

In de handleiding "Arbo in het Nederlandse Landschap; veilig vrijwilligerswerk in natuur en landschap", samengesteld door Stichting Erkend Groen, staat:

"Volgens de Arbowet hebben de coördinatoren van vrijwilligersgroepen een belangrijke rol bij het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en de veiligheid op de werkplek." Bij VLB zat dat vóór de wettelijke regels dus al goed.

Regelmatig volgen vrijwilligers via VLB-cursussen om veilig met materieel om te kunnen gaan, zoals de cursussen 'motorkettingzagen' en 'bosmaaier'. Wie de juiste cursus niet heeft afgerond (en niet de juiste

veiligheidskleding draagt) mag niet met de ketting-zaag of de bosmaaier aan het werk. Ook om de vorkheftruck te bedienen moet je een veiligheidscertificaat behalen. En zo zijn er meer specifieke werkzaamheden die eerst een cursus vereisen. Voor de coördinatoren is er de basiscursus 'coördinatoren van vrijwilligersgroepen', om goed voorbereid te zijn op de verantwoordelijkheid voor 'hun' vrijwilligers.

Dat VLB officieel erkend is als leerbedrijf, laat zien dat *Aequor*, het kenniscentrum dat bedrijven toetst, de vereniging veilig genoeg acht om er stagiairs aan toe te vertrouwen.

Ook in 2025 staat veiligheid hoog op de agenda van het bestuur. Op de werf wordt extra sterk gelet op brandveiligheid in verband met het vele hout en hooi dat hier opgeslagen is. Iedere vrijwilliger moet weten waar de brandblussers staan en waar de EHBO-kist te vinden is. Onlangs zijn de regels voor het omgaan met calamiteiten aangescherpt.

Behalve de fysieke veiligheid van de vrijwilligers, vindt het bestuur ook de sociale veiligheid heel belangrijk. Iedereen moet zich bij VLB thuis voelen.



11 Financiën

11.1 Voor niets gaat de zon op

VLB draait helemaal op vrijwilligers en is geen bedrijf dat winst moet maken. Toch kan de vereniging niet zonder inkomsten. Het onderkomen aan de Reekstraat in Weurt brengt de nodige kosten met zich mee. Voor basisvoorzieningen als elektriciteit en water, maar ook voor koffie en thee, voor een reisvergoeding voor vrijwilligers die structureel kosten maken.



De trap bij de dijkopgang bij Weurt

Knotten en snoeien levert lang niet genoeg hout op zodat er dure boomstammen gekocht moeten worden voor allerlei houtproducten. Er is gereedschap, een wagenpark dat onderhouden moet worden. Kortom, ook een vereniging waar niemand iets verdient, heeft geld nodig.

Op de een of andere manier moeten er dus inkomsten zijn. Die komen binnen in de vorm van subsidies, contributie van leden, vergoedingen of verkoop van producten zoals haardhout, hooi, appelsap, picknickbanken.

Uit de jaarverslagen blijkt dat door de jaren heen het aspect financiën steeds belangrijker wordt. In de beginjaren gaat het jaarlijks over een paar duizend gulden. De totaalkosten in 1980 zijn bijvoorbeeld f 2200,- waarbij de aanschaf van een paar nieuwe beugelzagen voor veertig gulden al vermeldenswaard is. Van een duidelijke winst- en verliesrekening in het jaarverslag is dan nog geen sprake, laat staan van een overzicht van activa en passiva. Het enige vastgoed dat VLB bezit in die jaren is een houten schuur voor de opslag van gereedschappen.

11.2 VLB gaat groeien

Vanaf de jaren 90 verandert de situatie drastisch en neemt de omzet van VLB gigantisch toe. De 'Melkertbaan' doet zijn intrede en VLB profiteert daarvan. Het jaarverslag van 1998 vermeldt een om-

zet van f 23.000,- !

Een deel hiervan (f 5500,-) is subsidie in het kader van de Wet inschakeling Werkzoekenden (WiW). De naam zegt het al: deze wet regelt subsidiëring voor de inzet van (langdurig) werklozen. In de jaren nul van deze eeuw groeit die subsidie en daarmee de inkomsten van VLB. De jaarlijkse omzet bedraagt in die jaren tussen de 90.000 en 115.000 gulden.

Opvallend is dat in het begin van het millennium (de euro is dan net geïntroduceerd) een paar jaar achter elkaar verliezen worden genoteerd. Soms stevige bedragen.

In 2001 brandt de hooiberg af. Behalve de historische hooiberg zelf wordt er ook rijdend materieel onherstelbaar beschadigd. De totale schade bedraagt zo'n 60.000 gulden, waarvan maar de helft door de verzekering gedekt is. Gelukkig schiet de Stichting Harten Vier (nu Harten4groep) te hulp. Haar financiële hulp behoedt VLB voor een faillissement.

Toch is er in 2002 een tekort van ruim € 13.000,- met een negatief banksaldo. Het is duidelijk dat het soms niet meevalt om de eindjes aan elkaar te knopen. Het komt voor dat de penningmeester bijspringt en eigen geld aan de vereniging uitleent om de rekeningen te kunnen betalen.

Nadat het fenomeen Melkertbaan op zijn retour gaat, loopt de omzet weer terug. In 2014 verdwijnen de WiW-subsidies van de rekening en zijn er ook geen betaalde krachten meer. Wat wel opvalt zijn stevige inkomsten van ARN en de Waterzuivering. Van hen krijgt VLB grote opdrachten: het beplanten van de ARN-berg en het aanleggen van een 'snoepbos'.



Door de jaren heen waren er dus flinke schommelingen in de financiële positie van VLB, maar er waren genoeg jaren met een positief rendement, waardoor VLB nooit echt in financiële nood heeft verkeerdt.

11.3 Hoe staan we er nu voor?

In de afgelopen jaren hebben we een begroting van ongeveer € 55.000; tamelijk wat minder dan in de tijd van de WiW-subsidies, maar nog altijd een fors bedrag. Geen WiW-subsidies meer, maar er zijn wel

toenemende inkomsten uit gemeentelijke (project)subsidies en onderhoudscontracten. Niet alleen voor de gemeente onderhoudt VLB op regelmatige basis stukjes natuurgebied, ook voor andere opdrachtgevers, zoals Waterschap Rivierenland en enkele particuliere grondeigenaren.

Verder blijven de inkomsten uit houtverkoop en (in mindere mate) hooi belangrijk. Het lukt de laatste jaren steeds beter om de inkomsten en uitgaven in balans te houden. In 2024 behaalden we een winst van een paar duizend euro's. Belangrijk om een buffer op te bouwen voor onvoorziene uitgaven.



2023: bij het ARN-Omgevingsfonds valt VLB twee keer in de prijzen voor nieuw snoeigereedschap en voor een bijdrage aan een nieuwe zaagmachine

Momenteel zijn we alert op de 'winstgevendheid' van de diverse producten en diensten die we leveren. We hebben daarvoor een indeling gemaakt in zeven productgroepen, zoals hardhout, hooi, houtproducten, diensten gemeente, diensten waterschap.

De omvang van de inkomsten die een productgroep oplevert is vrij eenvoudig vast te stellen, dat geldt ook voor bepaalde kosten (houtinkoop, loonwerker inhuren, onderhoud tractor). Maar andere toe te rekenen algemene kosten, zoals die voor elektriciteit, brandstof, kantine, verzekering, belasting etc. zijn lastig aan een productgroep te koppelen. We kijken in dat geval naar de omvang van de inkomsten uit elke productgroep, en op basis daarvan verdelen we de kosten naar rato over de groepen.

Dus bij het bepalen van de vraagprijs van bijvoorbeeld hardhout wordt een deel van de algemene kosten meegerekend, bij de vraagprijs van vogelhuisjes een veel kleiner deel. Op deze manier krijgen we een goed inzicht in het evenwicht tussen uitgaven en inkomsten en kunnen we keuzes maken om beter kostendekkend te zijn.

De laatste jaren zijn we ook actiever in het zoeken naar instellingen en organisaties die we om een subsidie of donatie kunnen verzoeken. Bijvoorbeeld als we snoeigereedschap moeten vervangen of als we

grote investeringen moeten doen in machines en/of rijdend materieel. Het gaat dan om bijvoorbeeld het aanschaffen van veilige en professionele houtmachines en het vervangen van een tractor of heftruck.

11.4 De financiële toekomst van VLB

We krijgen een steeds beter inzicht in de vraag of we winst of verlies maken op een bepaald product. Verlies maken is op zich niet erg, maar dat moet wel een onderbouwing hebben. Een voorbeeld: op het onderhoud van de dijkhellingen maken we verlies – de vergoeding die we ervoor ontvangen van Waterschap Rivierenland dekt de kosten niet. Maar als VLB vinden we de dijken zó belangrijk dat we daar geld voor over hebben.

We zien dat hardhout nog altijd een grote inkomstenbron is, maar we weten ook dat de verkoop van hardhout steeds minder vanzelfsprekend is. Daarom zijn we op zoek naar nieuwe bronnen van inkomsten. Meer verkoop van houtproducten bijvoorbeeld, zoals picknicktafels, banken, nestkastjes, insectenhôtels, toegangspoorten. We maken ook meer en meer gebruik van projectsubsidies. De gemeente Beuningen biedt veel mogelijkheden om voorstellen in te dienen voor (gesubsidieerde) wijkvergroening, aanplant van bomen en struiken op particuliere (landbouw)grond en het inrichten van terreinen voor educatie- en demonstratiedoeleinden. Tenslotte is de samenwerking met ARN nieuw leven ingeblazen. We hebben aan deze organisatie niet alleen een goede buur maar we krijgen ook nieuwe opdrachten.

Onze financiële reserves zijn op dit moment voldoende maar het bestuur streeft naar wat meer armslag. Wenselijk is een reserve van minimaal één keer de jaaromzet om tegenvallers of een grote calamiteit te kunnen opvangen. We hebben nu nét genoeg voor bescheiden investeringen maar het houdt niet over. Ook de bijdrage van de gemeente is onzeker door de druk op de gemeentelijke begrotingen vanaf 2026.

En toch, als we de ontwikkelingen van de laatste jaren overzien, ziet de financiële situatie van VLB er gezond uit. Klaar voor de toekomst.

12 De toekomst

Begin 2025 bestaat het bestuur van VLB uit:

- Henk Visser – voorzitter
- Rik Wouters – penningmeester
- Paul Deneer – secretaris
- John Leenders – lid

Voorzitter, penningmeester en secretaris komen bij elkaar voor een gesprek over de toekomst van VLB.

12.1 Nieuwe ontwikkelingen

Rik Wouters heeft als bestuurslid de langste voor- geschiedenis met VLB. In de jaren 90 was hij ook al een tijdje bestuurslid, maar met een druk werk- en gezinsleven werd hem dat toch te veel. In 2021 kwam hij terug als penningmeester. **Henk Visser** kwam in het voorjaar van 2023 in het bestuur (waar hij eind 2024 voorzitter werd) en **Paul Deneer** anderhalf jaar later, najaar 2024. Een tamelijk nieuw bestuur dus. Betekent dit ook een omslagpunt voor VLB?

“Het zou heel goed kunnen dat daar later zo op terug- gekeken wordt”, zegt Rik. “Er zijn wel allerlei nieuwe ontwikkelingen de laatste jaren.”

Hij heeft ze voor deze bijeenkomst op een rijtje gezet:

- *VLB beweegt zich van alleen landschapsbeheer steeds meer naar natuurbouw. Behalve het beheren van bestaande landschapselementen, voegen we ook dingen toe. Een voorbeeld is het project Lagunepark. Daar helpen we een buurtinitiatiegroep met het maken van een park met o.a. inheemse struiken, een*



Verbeteren en verfraaien van het Lagunepark

insectenhotel, wildebloemen en een nestkast voor een torenvalk. Goed voor de biodiversiteit.

Nog een voorbeeld: het planten van struiken bij de manege in aanbouw van Febe van Zwambagt (aan de Elsenpas in Beuningen). Henk vult aan: “Eigenlijk

begon het al met de aanplant van struiken op de berg bij ARN. Ook daar is een nieuw stukje natuur aangelegd. We zien dus ook een beweging naar land- schapsprojecten waarbij particulieren bedrijven of buurtbewonersgroepen ons advies vragen voor het maken van groenplannen en het realiseren daarvan.

- *Er is een beweging van zelf aan eigen projecten wer- ken naar samenwerken met andere groene partijen. We hebben nu standaard twee keer per jaar een over- leg met het Groen Platform Beuningen, voorgezeten door de gemeente. In dat overleg zetten we samen- werkingsprojecten op en onderzoeken hoe we elkaar kunnen helpen en ondersteunen. En we kijken samen hoe we de gemeentelijke subsidie voor natuur, land- schap en educatie zo goed mogelijk kunnen besteden.*
- *Van verkoop van haardhout moeten we meer naar de verkoop van houtproducten. We kunnen niet zomaar stoppen met dat haardhout, het is een te belangrijke bron van inkomsten. Het is een prachtige activiteit: fysiek en gezond werk dat heel activerend en structu- rerend is voor mensen die de eerste stap doen om betaald werk te krijgen. Maar eigenlijk gaat het niet meer goed samen met onze groene principes. Hout stoken is tenslotte niet erg milieuvriendelijk.*

12.2 Doelen en uitgangspunten

Zijn de doelen en uitgangspunten van VLB ook veran- derd in de loop van de jaren?

Henk citeert uit het beleidsplan van de vereniging: *“De belangrijkste doelstelling van onze vereniging is zorg voor de natuur en het milieu in de gemeente Beuningen. Dat betekent vooral het verrichten van groenactivitei- ten om de natuurlijke begroeiing en waardevolle land- schapselementen in Beuningen te behouden en te ont- wikkelen.”*

Om dat doel te bereiken hebben we altijd vrijwilligers nodig gehad. Waar die mensen vandaan kwamen, daar zaten wel verschuivingen in. Zo was er in de jaren 80 een periode met veel werkloosheid, toen kwamen de Melkertbanen; later waren er veel vluchtelingen die wilden werken om de taal te leren en in te burgeren. En ook nu hebben we een aantal statushouders op de werf. Een tijd lang kwamen mensen via de ggz en de gehandicaptenzorg binnen. Via VLB konden mensen die moeite hadden met een ‘gewone,’ betaalde baan rustig op hun eigen manier aan het werk zijn en mo- gelijk weer toewerken naar een reguliere baan.

Zo werd eigenlijk vanzelf de doelstelling uitgebreid. Nu staat het zo in het beleidsplan:

“Door de jaren heen is het een belangrijke nevendoel- stelling van VLB geworden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt mooi en veilig werk aan te bieden.”

Het begeleiden van mensen uit de ggz en de gehandi- captenzorg ligt sinds corona vrijwel stil, maar al voor die tijd liep dat terug. Door veranderingen in de zorg worden mensen met een lichte problematiek begeleid

door kleine, zelfstandige zorgondernemers en worden ze nog beperkt doorverwezen naar vrijwilligersorganisaties. Toch zien we hier wel mogelijkheden. We zijn in overleg met zorgprofessionals omdat VLB zeker geschikte werkzaamheden biedt voor deze groep. De Driestroom, een regionale zorginstelling voor mensen met een beperking, heeft bijvoorbeeld een groenwerkgroep die werkt vanuit onze werf in Weurt.



In de zomer een barbecue en net voor kerst een stampottenavond voor alle vrijwilligers. Voor vrijwilligers door vrijwilligers. Gezelligheid en ontmoeting is ook belangrijk. (Timmerwerkplaats wordt restaurant)

Er zijn altijd schommelingen. Rik vertelt dat zo'n 10-15 jaar geleden het aantal zaterdagvrijwilligers steeds meer terugliep. Waar eerder gemiddeld twintig tot vijftientig mensen kwamen meewerken, waren er uiteindelijk soms nog maar vijf of zes. Mensen waren in die tijd erg met zichzelf bezig, men was minder bereid iets voor de buitenwereld te doen. Nu lijkt de tijdgeest weer wat te veranderen. Meer mensen willen, al of niet naast hun baan, iets doen dat betekenisvol is. Iets voor anderen, iets voor de natuur. Er zijn nu weer ruim 30 zaterdagvrijwilligers. Zowel op zaterdag als door de week. Gunstig voor VLB.

12.3 Wensen voor de toekomst

Wat zijn wensen voor de toekomst van VLB?

De bestuursleden zijn het er over eens dat het wenselijk is om het bestuur met minstens één persoon te kunnen uitbreiden. *"We zouden dan meer kunnen specialiseren. Iemand die zich vooral bezig houdt met groen, iemand voor hout, iemand voor vrijwilligers."*

Ook de vrijwilligersgroep, met name de doordeweekse, moet weer groter worden. Er zijn vooral mensen nodig die kunnen coördineren, mensen met specifieke kennis. In het beleidsplan 2024-2026 staat als doel dat we meer vrijwilligers willen werven en vasthouden. In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan onze zichtbaarheid (vernieuwde website, actievere facebookpagina, meer contact met media) en we zien

nu dat zich steeds meer nieuwe vrijwilligers komen melden.

Er kunnen dan ook meer werkzaamheden worden aangenomen. Nu is het een kwestie van afwegen: je kunt wel veel klussen aannemen maar dan moet je zeker weten dat die uitgevoerd kunnen worden. Andersom moet er genoeg werk zijn voor de vrijwilligers die komen. We gaan actief op zoek naar opdrachten en ook naar nieuwe, inspirerende activiteiten die we op dit moment nog niet verrichten, zoals bijvoorbeeld heggen vlechten en het uitbreiden van bloeiende dijken.

Medio januari 2025 is er weer een doordeweekse groengroep opgestart voor één dag per week. De gemeente heeft met ons geïnventariseerd waar we onze groenwerkzaamheden kunnen uitbreiden.



Ook in het Notenhofpark verzorgt VLB een deel van het onderhoud

12.4 Kennis doorgeven

Een aandachtspunt is het om te inventariseren wat nieuwe, maar vooral ook al aanwezige mensen weten en kunnen. Steeds vaker zijn we afhankelijk van oudere vrijwilligers die unieke kennis meebrengen. We willen goed kijken welke (oudere) vrijwilligers hun groene kennis kunnen doorgeven en ook in kaart brengen waar we praktische vaardigheden missen, zoals tractor rijden, motorkettingzagen, timmeren, lassen, een groenplan opstellen. Hebben we genoeg mensen die dat kunnen, ook als een vrijwilliger ziek of op vakantie is of stopt met zijn werk?

Ook kijken we verder dan de eigen vereniging. Wie heeft bij het Groen Platform Beuningen kennis/kunde van bijvoorbeeld het maken van een landschapsplan? Welke cursussen biedt Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) aan? Welke inwoners van onze gemeente weten veel van groenbeheer van dijken of het aanleggen van houtwallen met inheemse boom- en struiksoorten? Enzovoort.

B3. Samenwerkingspartners in 2024-2025

Kernpartners van wie wij opdrachten ontvangen:

- gemeente Beuningen
- Waterschap Rivierenland
- Afvalverwerking Regio Nijmegen B.V.
- particulieren

Partners in de gemeente Beuningen:

- Groene partners:
 - Vrijwilligers Informatie Punt Beuningen (en de vrijwilligerscentrales van Nijmegen, Druten en Wijchen)
 - Sociaal Domein gemeente Beuningen en afdeling Groen gemeente Beuningen
 - Stichting Het Dijkmagazijn, centrum voor natuur-educatie in Beuningen
- ARN (Weurt)
- Stichting Planeet (groene moestuinactiviteiten in Beuningen)
- Voedselbosgaard De Waalgaard (Weurt)
- Camping De Hoogewaard (Winssen)
- Slot Doddendaal (Ewijk)
- Klompenpad Ambts- en Rijkspad (Winssen)
- Klompenpad Doddendaal (Ewijk, Beuningen, Weurt)
- Haneman Biofruit (Winssen)
- Jeroen Spitzen, Ambassadeur Biodiversiteit in Beuningen (vanuit de Stichting Landschapsbeheer Gelderland)
- Het Paulusgilde (Ewijk)
- Verenigingen van senioren in de gemeente Beuningen, met name de fotoclub en 'Groen ontmoeten'
- Melkveebedrijf Peerke Claassen
- Cyril Liebrand, EurECO, ecologisch onderzoek
- Bibliotheek Beuningen, onderdeel van Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid
- Scouting Beuningen

Werven van vrijwilligers:

- Vrijwilligers Informatie Punt Beuningen (en de vrijwilligerscentrales van Nijmegen, Druten en Wijchen)
- Stichting Perspectief
- Afdeling Sociaal Domein gemeente Beuningen
- Driestroom en andere zorgorganisaties
- Werk Bedrijf Rijk van Nijmegen
- Vluchtelingenwerk Beuningen

Regionaal en provinciaal:

- Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG)
- Waterschap Rivierenland
- Oranje Fonds

- IVN Nijmegen
- Natuur en Milieu Gelderland

B4. Samenwerkingspartners door de jaren heen

- ANWB
- gemeente Beuningen
- Gelderse Natuur en Milieufederatie
- Milieuorganisatie Natuur en Milieu
- IVN
- Stichting Sociaal Cultureel Werk
- Vluchtelingenwerk (vrouwenproject)
- AZC Nijmegen
- Pro Persona, Nijmegen
- Hunnerberg, Nijmegen
- Prins Bernhardfonds (bijdrage hooiberg)
- Bruisten + Janssen Architectenbureau, Beuningen
- Harten4Groep, Beuningen
- Geldersch Landschap & Kasteelen
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland
- Pompekliniek, Nijmegen
- Kairos, Nijmegen (onderdeel Pompestichting)
- Staatsbosbeheer, Overasselt
- Stichting Waalwerk, Nijmegen
- Vrijwilligerscentrale Nijmegen e.o.
- Waterschap Rivierenland, Tiel
- Stichting Het Dijkmagazijn, Beuningen
- Stichting Ark Natuurontwikkeling
- Restaurant De Croonprins, Beuningen
- De Hulsen, Nijmegen
- Slot Doddendaal, Ewijk
- brandweer Beuningen
- Heldring Stichtingen, Zetten
- Reclassering Nederland Unit Nijmegen
- Reclassering Arnhem
- Helicon opleidingen Apeldoorn, Nijmegen en Velp
- Stichting Werk in Zicht, Nijmegen
- C. Liebrandt, Eureco Ecologisch onderzoek, Nijmegen
- ARN BV, Weurt
- Waalstroom Notarissen, Beuningen
- Breed, Nijmegen
- Stichting Uitzicht
- UWC-CWI
- Kinderboerderij de Goffert, Nijmegen
- Bureau Halt, Velp

- Maartenshoeve, Nijmegen
- Rioolwaterzuivering Weurt
- Stichting Wijkwerk
- Ger Loeffen
- Flexcollege, Nijmegen
- Free Nature
- Gemeente Nijmegen
- Stedelijk Gymnasium, Nijmegen
- Dominicus College, Nijmegen
- Mondial College, Nijmegen
- Stichting Dagloon, Nijmegen
- Iriszorg Nijmegen
- Stichting Perspectief, Beuningen
- Driestroom, Elst
- Kringloopwinkel Bijwa, Ewijk
- Kristallis Nijmegen, locatie Neerbosch
- Oranje Fonds
- UWV
- Vrienden van het Bosje van de Baron in Nijmegen
- Fortem Nijmegen
- Pluryn Nijmegen
- RIBW Nijmegen & Rivierenland

- de fietstocht op Hemelvaartsdag (met 13 partners);
- de lezingencyclus (3 lezingen) over biodiversiteit door prof. dr. Wim van der Putten, dr. Jeroen Spitzen en dr. Cyril Liebrand, allen inwoner van Beuningen;
- het aanleggen van een park in één dag (het Lagunepark, samen met burgerinitiatief Lagunepark);
- het verder verfraaien van het goudreinettenpark aan de Reekstraat (in aansluiting op het wandelpad van de ARN op 'Mount Beuningen');
- activiteiten voor onze vrijwilligers organiseren;
- het maken van een verjaardagskalender i.s.m. de Positieven, fotoclub van Seniorenvereniging Beuningen;
- de aanschaf van een houtbewerkingsmachine.

Bijna alle partners in de gemeente Beuningen hebben ons gesteund in het organiseren van deze activiteiten.

Bij het aanleggen van de parken hebben de gemeente Beuningen en ARN financiële steun verleend.

Dank aan allen die ons hebben gesteund!

Hieronder de logo's van onze donateurs.

B5. Donaties en giften

In het kader van het 50 jarig bestaan hebben wij donaties ontvangen van:

- Gemeente Beuningen (gouden sponsor)
- Duijghuizen Transport B.V. (gouden sponsor)
- Fonds Groene Bondgenoten (gouden sponsor)
- Engie (gouden sponsor)
- Rotary Club Wijchen-Beuningen Tweestromenland (zilveren sponsor)
- ErZitLigtIetsBijWa (Bijwa Ewijk) (zilveren sponsor)
- Afvalverwerking Regio Nijmegen B.V. (zilveren sponsor)
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland (prijs voor de Landschapsknocker 2024 (zilveren sponsor)
- NLdoet (bronzen sponsor)
- Harten4Groep (bronzen sponsor)
- Van Kempen Beuningen (bronzen sponsor)

Daarnaast hebben enkele particulieren donaties overgemaakt naar VLB (van goud tot brons).

Door bovenstaande donaties en giften konden wij onze festiviteiten mede bekostigen, waaronder:

- de uitgave van dit boek;



de DUIJGHUIZEN



**2 HARTEN
4 GROEP**



VAN KEMPEN
Beuningen



